

ביאור בדרך אפשר

1 נאמר בנבואת ישעיהו, בפסוקי ההפטרה של אחרון-של-פסח (בחזן לארץ),
 2 לגבי מלך המשיח:
 3 וְנָחָה עָלָיו תְּשֵׁרָה עֲלָיו רִיחַ הַיְיָ גו' וְהָרִיחוּ בְּרִיאת הַיְיָ גו'
 4 ועל מצב העולם בימות המשיח נאמר בהמשך וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ גו'¹,

5 וּמִבְּאֵר כְּבוֹד־קְדוּשַׁת מוֹרֵי-
 6 וְחָמֵי אֲדָמוֹר בְּמֵאמְרוֹ מִשְׁנַת
 7 תִּשְׁטֹטֵט דְּבוּרֵי-הַמִּתְחִיל הַפּוֹתַח
 8 בַּפְּסוּק זָה², שֶׁבְּפְסוּקִים אֵלּוּ
 9 מְתָאָר הַנִּבְיָא יִשְׁעִיהוּ אֵת בֵּיאת
 10 מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ שְׂכֵבָא לְגַאֲלָנוּ
 11 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, וְאוֹמֵר
 12 הַנְּבִיא בְּזֶה כְּמָה דְּכָרִים בְּנוּגַע
 13 לְמַלְךְ הַמְּשִׁיחַ וְהַנְּהַגְתּוֹ.
 14 בַּתְּחִלָּה מְבָאָר הַנְּבִיא מַעֲלַת
 15 מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ עֲצָמוֹ - וְנָחָה
 16 עָלָיו רִיחַ הַיְיָ וְגו', וְאַחֲרֵי-כֵן
 17 מְבָאָר אֵת הַנְּהַגְתּוֹ - וְהָרִיחוּ
 18 בְּרִיאת הַיְיָ וְגו' וְשָׁגַם
 19 "וְהָרִיחוּ" הוּא עֲנִין
 20 בְּהַנְּהַגְתּוֹ, דְּמוֹרַח³ וְדָאִין⁴
 21 מְרִיחַ וְדוֹן, כְּלוֹמֵר מְכַרְעַת אֵת הַדִּין לְפִי
 22 הַרִיחַ, מְבַלִּי צוֹרֵךְ לַגְבוּת עֲדוּת
 23 וְלַהֲרֹבוּת בַּחֲקִירוּת], וְלַאֲחֲרֵי-זֶה
 24 מוֹסִיף הַנְּבִיא וְאוֹמֵר עוֹד עַל בֵּיאת
 25 הַמְּשִׁיחַ וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְגו',
 26 שֶׁהַנְּהַגְתּוֹ הַמְּשִׁיחַ תְּהִיָּה
 27 בְּאוֹפֵן כְּזֶה שְׂיִפְעוּל⁵ גִּלּוּי
 28 אֱלֻקוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, לֹא רַק
 29 בְּסוּג הַמְּדַבֵּר בְּנֵי אָדָם אֲלָא גַם
 30 בְּסוּג הַחַי בְּעַלֵּי חַיִּים (זָאב וְנִמְר
 31 וְכו')⁶ וְאַפִּילוּ בְּסוּג הַדּוֹמִם⁷
 32 גַם יַעֲלֵי מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ גִּלּוּי אֱלֻקוֹת,

**בס"ד. אחרון של פסח,
ה'תשכ"ה***

1 וְנָחָה עָלָיו רִיחַ הַיְיָ גו' וְהָרִיחוּ בְּרִיאת הַיְיָ
 2 גו' וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ גו'¹, וּמִבְּאֵר
 3 כְּבוֹד־קְדוּשַׁת מוֹרֵי-וְחָמֵי אֲדָמוֹר בְּמֵאמְרוֹ
 4 דְּבוּרֵי-הַמִּתְחִיל זָה², שֶׁבְּפְסוּקִים אֵלּוּ מְתָאָר
 5 הַנְּבִיא בֵּיאת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ שְׂכֵבָא לְגַאֲלָנוּ
 6 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, וְאוֹמֵר בְּזֶה כְּמָה דְּכָרִים
 7 בְּנוּגַע לְמַלְךְ הַמְּשִׁיחַ וְהַנְּהַגְתּוֹ. בַּתְּחִלָּה מְבָאָר
 8 מַעֲלַת מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ עֲצָמוֹ - וְנָחָה עָלָיו רִיחַ הַיְיָ
 9 וְגו', וְאַחֲרֵי-כֵן מְבָאָר אֵת הַנְּהַגְתּוֹ - וְהָרִיחוּ
 10 בְּרִיאת הַיְיָ וְגו' וְשָׁגַם "וְהָרִיחוּ" הוּא עֲנִין
 11 בְּהַנְּהַגְתּוֹ, דְּמוֹרַח³ וְדָאִין⁴, וְלַאֲחֲרֵי-זֶה מוֹסִיף
 12 וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְגו', שֶׁהַנְּהַגְתּוֹ הַמְּשִׁיחַ תְּהִיָּה
 13 בְּאוֹפֵן כְּזֶה שְׂיִפְעוּל⁵ גִּלּוּי אֱלֻקוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, לֹא רַק בְּסוּג הַמְּדַבֵּר אֲלָא גַם
 14 בְּסוּג הַחַי (זָאב וְנִמְר וְכו')⁶ וְאַפִּילוּ בְּסוּג הַדּוֹמִם⁷, וְכִמּוֹ שְׂמֵמְשִׁיף בְּפִתּוּב⁸
 15 כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֵת הַיְיָ, שְׁגַם הָאָרֶץ הַגְּשָׁמִית (דוֹמִם) תְּהִיָּה מְלֹאָה דְּעָה
 16 אֵת הַיְיָ.
 17 וּמִדְּבַר בְּמֵאמְרָא, דְּצָרִיף לְהַבִּין, דְּמַכְּיָן שְׂיִהִיָּה אֲזִי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֵת הַיְיָ,
 18 לְמָה יִצְטָרְכוּ לְמַלְךְ. וְנִקְוֶדַת הַבְּאוּר בְּזֶה⁹ דְּמְלוּכָה הוּא עֲנִין
 19 הַהֲתַנְּשְׂאוֹת, מַה שֶׁהַמְּלָךְ מוֹכְדָל וּמְרוּמָם מִהָעַם. וְגַם הַצִּיּוּוּיִים שֶׁל הַמְּלָךְ (אָף
 20 שְׂלִכְאוּרָה הֵם תְּנוּעָה דְּקִירוּב, שֶׁהַמְּלָךְ מִתְקָרֵב אֶל הָעַם לְהַנְּהִיגָם כְּרָצוֹנוֹ)

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ויצא לאור בקונטרס אחרון של פסח - תשמ"ז. 1) ישע"י יא, ב ואילך. - הפטורת אחרון של פסח. 2) דשנת ה'תש"ט. נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 123 ואילך. 3) סנהדרין צג, ב. 4) ועפ"ז מובן בפשטות מה שמוסיף בהמאמר "דמורח ודאין". 5) ראה אוה"ת נ"ך ע' קפז מס' כלי פז, "שע"י והי' צדק אזור מתניו.. ע"ז יהי' וגר זאב עם כבש כו"*. 6) ועפ"ז יובן מ"ש בהמאמר (רק) "במלך המשיח ובהנהגתו" - אף שמדובר גם במצב העולם שיהי' אז - דיש לומר, שזה נכלל ב"הנהגתו". 7) כהפס"ד בקבלה ובחסידות שהכתובים הם כפשוטם - ראה ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אתהלך לאזניא ע' נח), ועם הגהות - באוה"ת נח (כרך ג) תרע, א. וראה שם תרע, ב ואילך. מאמרי אדה"ז ענינים ע' פז, ועם הגהות - באוה"ת שם תרלג, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פצ"ד. ועוד. וראה "סיום הרמב"ם" (משיחות יו"ד שבט ה'תשמ"ז) ס"ט (תורת מנחם - הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' קל. וש"ג). ועוד. 7) להעיר מהכתוב (חבוקק ב, יא) אבן מקיר תזעק וגו'. וראה מדרש תהלים סוף מזמור עג. 8) ישע"י שם, ט. 9) וראה ספר המצות להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג ק"י, ב ואילך).

(* ולהעיר גם הרמב"ם הל' מלכים ספ"א "ויתקן את העולם כו", שמושיח יתקן את העולם. ואף שכוונת הרמב"ם שם ב"לתקן את העולם" היא לסוג המדבר ("אהפוך אל עמיס") - הרי לדעת הרמב"ם (רפי"ב) "וגר זאב עם כבש" הוא משל.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 התורה היא למעלה מהשכל¹³ ואינה נתפסת בשכל האנושי המוגבל
 2 ומצד עצם התורה, לימוד התורה הוא בדרך רוממות, כמו השפעת המלך על
 3 העם. ולעתיד-לבא, יתגלו שני הענינים האמורים שבתורה. דהו
 4 הטעם הפנימי על מה שמשית נקרא בשני שמות בשם רב ענין
 5 הקירוב ובשם מלך ענין הרוממות,
 6 הינו, דנוסף על זה שמשית
 7 ילמד תורה לעם ישראל מתוך קירוב כי
 8 הוא ילמד תורה לכל ישראל¹⁴
 9 וישפיע לכולם טוב טעם
 10 ודעת בסודות, בפנימיות
 11 התורה, שמצד השפעה זו
 12 נקרא משית בשם רב, הנה
 13 הוא בעצמו ישיג בלימוד התורה
 14 הרבה יותר לאין קץ ללא סוף,
 15 לאין שיעור ממה שישפיע לבני
 16 ישראל בהשגה, וההשפעה
 17 דענינים אלו שישג בעצמו, שהם
 18 נעלים לאין שיעור מהדברים שהוא
 19 משפיע לבני ישראל תהיה בכחינת
 20 מקיף מלמעלה ואינו מושג ונקלט
 21 בפנימיות, בדוגמת השפעה
 22 דמלך שהיא מתוך הכולה ורוממות.
 23 ויש להוסיף לכאורה, דעל-
 24 פי הידוע¹⁵ בתורת החסידות
 25 שלימוד התורה דמשיח (ואין
 26 הכוונה רק ללימוד התורה של משיח
 27 עצמו אלא גם מה שילמד את כל
 28 העם) יהיה באופן דראיה
 29 שלמעלה מהשגה (וכמבאר על
 30 כך בילקוטי תורה' פרשת צו: "...
 31 בכחינת ראה ממש שלמעלה מבחינת
 32 שמיעה והבנה שהיא עלידי אותיות ...
 33 על-דרך מה שכתוב ... גבי האריו"ל
 34 שבשעת השינה ביום השבת שמע
 35 בישיבה של מעלה בפרשת בלק ובלעם
 36 דברים נפלאים מה שלא יכול לפרשם
 37 בשמונים שנים רצופים. וזה תמוה
 38 לכאורה איך יכול לתפוס במחשבתו
 39 בשעה אחת מה שצריך לומר בדבור
 40 שמונים שנה ... הענין הוא שהשגתו היה בכחינת ראה דהיינו ראיית עצמיות

1 דרוממות והבדלה של המלך מהעם, בדרך פקודה וגזרה ולא
 2 באופן שהמלך יורד אל העם, מסביר לעם את הנימוקים להחלטות שלו
 3 ומשכנע אותם לקבל את הדברים. וכן כשם שמצד המלך הפקודות והגזירות
 4 ניתנות לעם מתוך רוממות והתנשאות, כך הוא גם מצד העם, דמה
 5 שהם מקימים ציווי המלך
 6 הוא לא מפני שהם יודעים
 7 ומשיגים בשכלם והבנתם את
 8 טעם הציווי, כפי-אם אלא מצד
 9 יראת ואימת המלך, כמאמר
 10 חכמינו ז"ל על הפסוק שתהא
 11 אימתו עליך¹¹. ונמצא, שגם
 12 ההשפעה מהמלך להעם ולא
 13 רק מצדו של המלך מצד עצמו הוא
 14 באופן דהתנשאות והבדלה.
 15 וזהו ההפרש ההבדל שבין
 16 השפעה דרב לתלמיד להשפעה
 17 דמלך לעם, דענין השפעה
 18 דרב הוא מה שהרב מתקרב
 19 לתלמיד (שמצמצם את
 20 שכלו שמצד עצמו הוא גדול ועמוק
 21 לפי-ערך יכולת הקליטה וההכלה
 22 של כלי השכל של התלמיד)
 23 באופן שהתלמיד ישיג את
 24 השכל והתאמת הדברים לתלמיד
 25 היא על ידי התקרבות של הרב
 26 לתלמיד, מה-שאין-כן השפעה
 27 דמלך לעם היא מובדלת
 28 מהעם, למעלה מהשכל
 29 שלהם כאמור שהמלך מצווה לעם
 30 פקודות וגזירות ואינו מסביר ומשכנע
 31 מדוע יש לעשות כך.
 32 והשרש דשני ענינים אלו
 33 (שני סוגי ההשפעה האמורים לעיל
 34 השפעה דרב ודמלך) הוא¹²
 35 גם בתורה, דיש בה (דוגמת)
 36 שני ענינים אלו השפעה בדרך
 37 קירוב אל המקבל והשפעה באופן של
 38 רוממות והבדלה. דישנם ענינים
 39 בתורה שנתלבשו בשכל
 40 והלימוד בהם הוא מתוך קירוב כלימוד הרב עם תלמידו, אבל עצם

10 ראה בארוכה סה"מ ה'תש"ח ע' 45. 11 סנהדרין כב, א במשנה. ספרי עה"פ שופטים יז, טו. רמב"ם הלי' מלכים רפ"ב.
 12 ככל הענינים דעולם שמשתלשלים מענינים בתורה - אסתכל באורייתא וברא עלמא (זח"ב קסא, א"ב). 13 ראה בארוכה
 ד"ה ת"ר מצות נ"ח ה'תשל"ח (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קסד ואילך) פ"ד. וש"נ. 14 ראה לקו"ת צו יז, א.
 מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' רסא. שער האמונה פנ"ו. 15 לקו"ת שם, א"ב. שער האמונה פ"ס. סד"ה וידבר
 אלקים (השני) תרצ"ט. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 העלמות וההסתרים, להיות חזק בקיום התורה ומצות במעשה
 2 כפועל ממש, גם כאשר האדם לא נמצא בדרגה רוחנית גבוהה בעבודת
 3 המוח והלב מבלי להתחשב עם שום מונע ומעכב מקיום התורה
 4 והמצוות במעשה בפועל. דבכללות באופן כללי עבודת ה' בדרך ניצחון
 5 הוא ענין העבודה דמסירות-
 6 נפש שלמעלה מטעם ודעת, מעל ומעבר למה שההיגיון והשכל
 7 האנושי מחייב, דענין המסירות-
 8 נפש הוא שאינו נכנס בשום שקלא-וטרקיא, וההחלטה להיות
 9 חזק בלימוד התורה ובקיום המצוות
 10 בפועל היא לא לאחר דיון ובחינת השיקולים השונים פני-אם מתוך
 11 הנחה והחליטה תקיפה שאי-אפשר לא ייתכן כלל¹⁹ להיות באופן
 12 אחר.
 13 והענין הוא, דבזמן הבית כאשר בית המקדש היה קיים היו כל
 14 ישראל במדרגה רוחנית עליונה²⁰, דנוסף על זה שהיו פעלי השגה והבנה שכלית
 15 גדולה²¹ בתורה ובענייני אלוהות, הנה בעליהם לרגל לבית
 16 המקדש בחג הפסח, בחג השבועות ובחג הסוכות היתה אצלם גם
 17 ראייה באלקות (שלמעלה מהשגה שכלית, שהרי אינה דומה
 18 ראייה לשמיעה ובחוש הראיה הקליטה היא הרבה יותר חזקה והרבה יותר
 19 מוחשית מאשר הבנה והשגה שכלית) כמו שכתוב²² בתורה אודות
 20 המצווה לעלות לרגל בחגים שלש פעמים בשנה יראה גו'
 21 וכשם שבא לראות, כן בא לראות²³, מה-שאין-
 22 כן בזמן הגלות פתיב²⁴ אני ישנה, ואמרו רז"ל²⁵ לראות²³ את הגילוי האלוקי
 23 חורבן בית המקדש, כאשר אין אפשרות לראות אלוהות בגלוי פתיב²⁴ אני
 24 ישנה, ואמרו רז"ל²⁵ שמצב זה בו ננסת ישראל נמצאת במצב רוחני
 25 ירוד הדומה לשינה' בה כוחות הנפש של האדם נמצאים בתרדמה ובחלישות,

1 החכמה ולא כמו שמתלבשת בבינה והשגה בבחינת אותיות והיא למעלה
 2 מעלה מבחינת השכל כמו שמלובש בהשגה ואותיות עד שיתכן שמה שמשגי
 3 בבחינת ראיית החכמה בשעה ושתיים, כשירצה להלבישה באותיות יצטרך על
 4 זה זמן ס' או פ' שנה". מובן מזה, דהענינים שישפיע משיח
 5 באופן דמלך הם ענינים
 6 כאלו שאינם יכולים לבא בגלוי אפילו בראיה
 7 שלמעלה מהשכל שאותם ילמד משיח את כל העם בתור רב, ואף-
 8 על-פני-כן, מצד זה שמשית יהיה (גם) מלך, יגלה לישראל גם ענינים אלו, אלא
 9 שהגלוי דענינים אלו יהיה בדרך מקיף.
 10 (ב) וממשיך במאמר¹⁶, דכל זה (הינו) הן ההשפעה דרב, והן ההשפעה
 11 דמלך¹⁷ בא דוקא על-ידי הקדמת העבודה דזמן הגלות וההבין השכיחות של העבודה דזמן
 12 הגלות להגילוי דלעתיד-לבא, מקדים במאמר¹⁸, שמצד גודל ורבויה ההעלמות וההסתרים שבזמן
 13 הגלות, עקר העבודה בזמן הגלות הוא בדרך נצחון, להיות חזק בקיום התורה ומצות בפועל
 14 ממש, מבלי להתחשב עם שום מונע ומעכב. דבכללות הוא ענין המסירות-נפש
 15 שלמעלה מטעם ודעת, דענין המסירות-נפש הוא שאינו נכנס בשום שקלא-וטרקיא, פני-אם
 16 שאי-אפשר כלל¹⁹ להיות באופן אחר.
 17 והענין הוא, דבזמן הבית היו כל ישראל במדרגה עליונה²⁰, דנוסף על זה שהיו פעלי השגה והבנה שכלית
 18 גדולה²¹ בתורה ובענייני אלוהות, הנה בעליהם לרגל לבית המקדש בחג הפסח, בחג השבועות
 19 ובחג הסוכות היתה אצלם גם ראייה באלקות (שלמעלה מהשגה שכלית, שהרי אינה דומה
 20 ראייה לשמיעה ובחוש הראיה הקליטה היא הרבה יותר חזקה והרבה יותר מוחשית מאשר הבנה והשגה שכלית)
 21 כמו שכתוב²² בתורה אודות המצווה לעלות לרגל בחגים שלש פעמים בשנה יראה גו'
 22 וכשם שבא לראות, כן בא לראות²³, מה-שאין-כן בזמן הגלות פתיב²⁴ אני ישנה, ואמרו רז"ל²⁵ לראות²³ את הגילוי האלוקי
 23 חורבן בית המקדש, כאשר אין אפשרות לראות אלוהות בגלוי פתיב²⁴ אני ישנה, ואמרו רז"ל²⁵ שמצב זה בו ננסת ישראל נמצאת במצב רוחני
 24 ירוד הדומה לשינה' בה כוחות הנפש של האדם נמצאים בתרדמה ובחלישות,

16 ד"ה הנ"ל תש"ט בתחילתו. 17 כפירוש הפשוט ב"כל זה". וכמובן גם מזה שכל הגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות (ראה תניא רפ"ז). 18 במאמר הנ"ל בתחילתו "יש להקדים תחילה מה שנתבאר לעיל", ו"לעיל", במאמרי המשך חגה"פ תש"ט שלפני המאמר ד"ה ונחה, מבאר ענינים אלו באריכות. 19 ראה תניא ספי"ח. 20 ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרפ"ה פ"ו (סה"מ תרפ"ה ע' רסג ואילך). 21 שם. וראה גם המשך חגה"פ תש"ט ס"ד (ע' 122). 22 משפטים כג, יז. תשא לר, כג. 23 ראה חגיגה ב, א. 24 שה"ש ה, ב. 25 זח"ג צה, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הוא כאשר בני ישראל נמצאים בגלות, דְּכִמוּ שְׁבִישִׁינָה
 2 כְּפִשְׁוֹטָה מִתְעַלְמִים כָּל כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ הַפְּנִימִיִּים ואינם פועלים
 3 בגלוי, מִתְחִיל מִכַּח הַשֶּׁכֶל, שְׁבַעַת הַשִּׁינָה מִסְתַּלֵּק עולה ונעלם
 4 כַּח הַשֶּׁכֶל וְלֹא נִשְׁאָר וממשיך לפעול אֲלֵא כַּח הַמְדַמָּה²⁶, כוח
 5 הדמיון שהוא אמנם פעולה של המוח
 6 והשכל, אבל לעומת כוח ההבנה
 7 וההשגה, כוח הדמיון הוא דבר מועט
 8 ונחות, וְעֵקֶר הַהִתְעַלְמוֹת וההסתר
 9 (שְׁמִצָד הַשִּׁינָה) הוא בְּכַח
 10 הַרְאִיָּה (וְעַד שְׁנָה הַהִתְעַלְמוֹת
 11 של כוח הראיה נִפְרָ גַם בְּאֲכָרִי
 12 הַגּוֹף, ובשונה משאר האברים, כמו
 13 למשל הידיים והרגליים שהתעלמות
 14 הכוחות שבהם (כוח המעשה, כוח
 15 ההליכה) אינה פועלת בהם שום שינוי
 16 חיצוני, הרי ההתעלמות של כוח
 17 הראיה בעת השינה ניכרת בעין
 18 הגשמית שְׁבַעַת הַשִּׁינָה נִסְגְּרִים
 19 הַעֵינַיִם)²⁷, כְּמוֹ כֵן הוא גַם
 20 בְּשִׁינָה במוכן הרוחני דְּגָלוֹת,
 21 דְּעֵקֶר הַהֶעָלִם על האור האלוכי
 22 ומצב השינה דְּגָלוֹת הוא מֵה
 23 שְׁבִישִׁינָה הַגָּלוֹת לֹא יִשְׁנָה לא
 24 קיימת הַרְאִיָּה בְּאֲלֵקוֹת, וההעלם
 25 וההסתר הוא באופן של אֲתוֹתֵינוּ
 26 לֹא רְאִינוּ²⁸, לא רואים אותות
 27 ומופתים, וְגַם הַהִשְׁגָּה בְּאֲלֵקוֹת
 28 (שִׁישְׁנָה אם כי בדרגה הרבה יותר
 29 נמוכה גַם בְּזִמְן הַגָּלוֹת) אִינָה
 30 בְּעֵרָף כָּלֵל היא ללא כל יחס
 31 והשוואה לַהִשְׁגָּה של בני ישראל
 32 באלוקות שְׁבִישִׁינָה הַבֵּית, וְעַד כִּי
 33 כך גדול הפער בין ההשגה בזמן הבית
 34 באלוקות להשגה שישנה כעת
 35 באלוקות שֶׁהַהִשְׁגָּה שְׁבִישִׁינָה
 36 הַגָּלוֹת (לְגַבִּי הַהִשְׁגָּה שְׁבִישִׁינָה
 37 הַבֵּית) היא בְּדוֹגְמַת כַּח
 38 הַמְדַמָּה שְׁבִישִׁינָה²⁹ כוח הדמיון
 39 הפועל בעת השינה, לעומת כוח השכל של התפיסה וההבנה הפועל בשעה
 40 שהאדם ער. וּמִצָד זֶה, מאחר שההבנה וההשגה שבזמן הגלות היא ברמה
 41 נמוכה לאין שיעור מזו שבזמן הבית, גַם הַאֲהָבָה וְיִרְאָה הרגשות של
 42 אהבת ה' ויראת ה' (שְׁבִישִׁינָה הַגָּלוֹת) אִינָה כְּדָבָעִי אלא ברמה נמוכה

לאין שיעור לעומת האהבה והיראה שהיו בזמן שבת המקדש קיים. וממשיך
 ומפרט מדוע האהבה והיראה שבזמן הגלות היא ברמה נמוכה דְּנוֹסְף לָזֶה
 שְׁבִישִׁינָה הַגָּלוֹת אִי־אֶפְשָׁר לא יכול לְהִיֹּת הַבְּטוּל דְּהַשְׁתַּחֲוָאָה
 (בטול פְּנִימִי) בזמן שבת המקדש היה קיים, העולים לרגל בחגיגה היו
 משתחוים לפני ה' וההשתחווייה שבה
 האדם נשכב על הקרקע כשראשו
 ורגליו הם בשווה מסמלת התבטלות
 פנימית עמוקה של המציאות והיישות
 העצמית שלו, ובטול זה לא יכול
 להיות בזמן הגלות כיוון שְׁבָא
 דְּנוֹקָא מִצָד הַרְאִיָּה בְּאֲלֵקוֹת,
 הביטול נובע מעוצמת הגילוי האלוכי
 שהאדם רואה בבית המקדש בעלותו
 לרגל, וְכִמוֹ שְׁבַתוֹב³⁰ בנוסח
 תפילת מוסף לגבי זמן הגלות, וְאִין
 אָנוּ יְכוּלִים בזמן הזה לְעַלּוֹת
 וְלִרְאוֹת וְלַהֲשַׁתַּחֲוֹת לַפְּנֵי,
 דְּמַפְיִין שְׂאִין אָנוּ יְכוּלִים
 לְעַלּוֹת לבית המקדש וְלִרְאוֹת
 ולראות אלוקות בגלוי כפי שהיה בזמן
 שבת המקדש קיים, בְּמִילָא אִין
 אָנוּ יְכוּלִים (גַם) לַהֲשַׁתַּחֲוֹת
 לְהִיֹּת בְּכַחֲבִינַת בְּטוּל פְּנִימִי³¹
 כפי שהיה בעלייה לרגל, בנוסף לכך,
 הִנֵּה גַם הַבְּטוּל חִיצוֹנִי
 (בטול דְּכָרִיעָה כאשר האדם לא
 משתחוה באופן שהראש והרגל הם
 בשווה אלא רק כורע ומתכופף, הדבר
 מסמל ביטול ברמה יותר נמוכה מאשר
 השתחוואה, ביטול חיצוני)³², שְׁבָא
 מִצָד הַשְּׁגָת אֲלֵקוֹת (שִׁישְׁנָה,
 בְּכִלְלוֹת, גַם בְּזִמְן הַגָּלוֹת אלא
 שאינו ברמה הגבוהה והנעלית שהייתה
 בזמן שבת המקדש היה קיים), הנה
 גם ביטול זה, החיצוני, אִינוּ
 כְּדָבָעִי, כפי שצריך להיות, מַפְיִין
 שְׁגַם הַהִשְׁגָּה בְּאֲלֵקוֹת שְׁבִישִׁינָה
 הַגָּלוֹת למרות שבאופן כללי היא
 קיימת אִינָה הַשְּׁגָה אֲמִתִּית, וְעֵקֶר הַעֲבֹדָה שְׁבִישִׁינָה הַגָּלוֹת
 הוא בְּדָרְךָ נִצְחוֹן להתגבר על ההעלמות וההסתרים, לנצח את המונעים
 ומעכבים ולקיים תורה ומצוות למעשה בפועל, בְּנִזְכָּר לְעִיל. וּבְזִמְן
 הַגָּלוֹת גּוֹפָא, הִנֵּה מְדוּר לְדוּר מִתְמַעֲטִים הַמּוֹחִין

(26 תו"א וישב כח, ג. 27) סה"מ תרס"ט ס"ע צט ואילך. ובארוכה - ד"ה פדה בשלום תשי"ג נפ"ג ואילך (סה"מ תשי"ג ע' מט ואילך). (28) תהלים עד, ט. 29) תו"א שם. סה"מ תרס"ט שם ע' קא. ובכ"מ. 30) בתפלת מוסף דיו"ט. 31) לקו"ת ברכה צח, ב. המשך חגה"פ תש"ט פ"ב (ע' 108). 32) ראה בארוכה המשך הנ"ל פ"ג (ע' 109).

ונחה עליו רוח הוי' גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 האלוקי ועל הנשמה (פולל גם ההעלם וההסתר הגדול במיוחד
 2 דְרָא דְעַקְבְּתָא דְמְשִׁיחָא הדור של סוף הגלות) הוא רק על
 3 פחות הפנימיים דְהַנְשָׁמָה כוחות השכל והרגש וְלֹא על מדת
 4 הנצח הקשורה במעשה בפועל, שהוא דבר חיצוני לעומת הכוחות
 5 הפנימיים, ולכאורה צריך להבין מדוע
 6 דווקא הכוחות הפנימיים, הנעלים
 7 יותר, מושפעים מההעלם וההסתר יותר
 8 מכוח הניצחון שהוא יותר חיצוני ויותר
 9 ונחות, מְבָאָר הרבי הרי"צ
 10 בְּמֵאמְרֵי³⁵, שְׁזָהוּ לְפִי שְׁשָׂרְשׁ
 11 הַנְּפֶשׁ³⁶ הוא בְּעֵצָם הַנְּפֶשׁ,
 12 כלומר, אמנם בסדר המדרגות של
 13 הכוחות בנפש האדם, הכוחות הפנימיים
 14 השכל והרגש, יותר נעלים ממידת
 15 הנצח, אבל בשורש הדברים בעומק
 16 הנפש השורש של מידת הנצח הוא
 17 עמוק ונעלה יותר והוא בעצמות
 18 הנפש, ולכן גם ההעלמות וההסתרים
 19 הגדולים לא מעלימים עליו, דְּכִמּוֹ
 20 כֵן הוא לְמַעְלָה, בספירות
 21 העליונות באלוקות, שְׁשָׂרְשׁ מידת
 22 הַנְּצִיחַ האלוקית הוא בְּפִנְיָמִיּוֹת
 23 הַקְּתָר, בעומק ובפנימיות בחינת
 24 'כתר עליון' (שלמעלה מעשר הספירות
 25 שהתחלתן בניין המוחין, ספירת
 26 החכמה, כשם שכתר גשמי הוא מעל
 27 הראש) ובְּפִנְיָמִיּוֹת הַקְּתָר לֹא
 28 שֶׁיֵּךְ עֲנִין הַשִּׁינּוּי ושום דבר לא
 29 יכול להסתיר על בחינה זו או למנוע
 30 את פעולתה. וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב³⁷ על
 31 הקדוש-ברוך-הוא כפי שהוא מתגלה
 32 ופועל באמצעות מידת הנצח וְגַם
 33 נִצְחַת יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְכַן
 34 שיהיה בו שינוי מהאמת וְלֹא יִנְחַם,
 35 ולא ייתכן שתהיה בו חרטה כִּי לֹא
 36 אָדָם הוא לְהַנְחִים כי אין הוא כמו
 37 אדם שעשוי לשנות את דעתו
 38 ולהתחרט, ולפי המשמעות הפנימית של הדברים, במידת הנצח אין מקום
 39 ל'הינחם' דְּעֲנִין הַנְּחִמָה וְהַשִּׁינּוּי למעלה באלוקות שֶׁיֵּךְ ייתכן רק
 40 בְּכַחֲנִית 'אָדָם', כפי שהקדוש-ברוך-הוא נקרא 'אדם', תואר המורה על
 41 הַשְּׁתַלְשֻׁלוֹת, האור האלוקי כפי שיוֹרֵד מלמעלה למטה בהשתלשלות
 42 ממדרגה למדרגה (כחוליות של שלשלת האחוות זו בזו) וּמִפִּינֵן שְׁשָׂרְשׁ
 43 מידת הַנְּצִיחַ העליונה הוא בְּכַחֲנִית "לֹא אָדָם", לְמַעְלָה

1 הַמוֹחִין וְהַלְּבָבוֹת, והשכל והרגש הולכים ונחלשים כְּמֵאמְרֵי רַז"ל³³
 2 רבותינו זכרונם-לברכה בגמרא לְכֵן שֶׁל רֵאשׁוֹנִים היה רחב מאד כפתחו
 3 של האולם בבית המקדש כו' ושל אחרונים פחות רחב ורוחבו כרוחב פתח
 4 ההיכל שבבית המקדש, וְאֵינוֹ ליבנו פתוח כרוחב פתח צר מאד כְּמֵלֵא נֶקֶב
 5 מַחֲט סִידְקִית, וכך המוחות
 6 והלבבות מתמעטים מדור לדור
 7 וּבִפְרָט בְּדָרָא דְעַקְבְּתָא
 8 דְמְשִׁיחָא בדור עקבותיו של
 9 המשיח, הדור של סוף הגלות
 10 שְׁנִתְרַבּוּ הַהַעְלָמוֹת
 11 וְהַהֲסָתָרִים יותר מאשר בדורות
 12 הקודמים (נוסף לזה שְׁנִתְמַעְטוּ וְהַמְסִירוֹת-נְפֶשׁ שְׁלִמְעָלָה מְטַעֲמֵי-וְדַעַת. וְגַם
 13 הַמוֹחִין הַהוֹלְכִים ומתמעטים מדור
 14 לדור, כאמור לעיל). וְלֵכֵן בְּזִמְנֵי
 15 הַזֶּה נוֹגֵעַ עוֹד יוֹתֵר מֵאִשֶׁר
 16 בדורות הקודמים עֲנִין הַנְּצִיחֻן
 17 וְהַתְּגַבְרוֹת לְקִיּוֹם תּוֹרָה וּמִצְוֹת
 18 לְמִרּוֹת הַקְּשִׁיּוֹם וְהַהֲסָתָרִים
 19 וְהַמְסִירוֹת-נְפֶשׁ לעבודת ה'
 20 שְׁלִמְעָלָה מְטַעֲמֵי-וְדַעַת מעל
 21 ומעבר למה שמתחייב על-פי ההיגיון.
 22 וְגַם הַבְּעֵלִי מוֹחִין הַנְּמַצְאִים
 23 עֲכָשׁוּ גם אלה שהם כן בעלי שכל
 24 ומסוגלים לעבוד את ה' בעבודת המוח,
 25 בהבנה והשגה, צָרִיכִים לְהַנִּיחַ
 26 שְׁכָלָם הצידה וְלֹא לִילֵךְ אַחֲרֵי
 27 הַטַּעֲמֵי-וְדַעַת לא להסתמך על
 28 השכל וההיגיון ולפעול על פיהם (כִּי
 29 מִצַּד הַשְּׁכָל האנושי אֲפֹשֶׁר
 30 לְנִטּוֹת חִסְ-וְשָׁלוֹם מְדַרְךָ
 31 הָאֱמֶת, כי השכל עלול להמציא
 32 נִמְדוּקִים שׁוֹנִים שאינם נכונים על פי
 33 האמת וּבִפְרָט עֲכָשׁוּ בְּתַקּוֹפַת
 34 'עקבתא דמשיחא' שְׁנִתְרַבּוּ
 35 הַהַעְלָמוֹת וְהַהֲסָתָרִים יותר
 36 מאשר בדורות הקודמים, כְּנִזְכָּר
 37 לְעֵיל), רק אלא צריך לְעַמּוֹד
 38 תְּזַק בְּתוֹקֵף רַב שֶׁלֹא לְנִטּוֹת חִסְ-וְשָׁלוֹם מְה'שְׁלַחַן עֲרוּךְ'
 39 ההלכה הפסוקה בספר 'שולחן ערוך' אֲפִילוּ כְּקוֹצוֹ שֶׁל יו"ד אפילו
 40 נטייה מזערית כגודל ה'קוק' שעל גבי האות יו"ד שהיא האות הקטנה ביותר,
 41 ולעבוד את ה' עֲבוּדָה בְּדַרְךָ נִצְחֻן וּמְסִירוֹת-נְפֶשׁ שְׁלִמְעָלָה
 42 מְהַשְׁכָּל³⁴ כמבואר לעיל.
 43 ג) וְהִנֵּה הַטַּעֲמֵי עַל זֶה שְׁהַעְלָם וְהַהֲסָתָר דְהַגְלוֹת על האור

(33 עירובין נג, א. 34) המשך הנ"ל פי"ד (ע' 122-3). (35) ד"ה ונחה תש"ט פט"ו ואילך (ע' 124 ואילך) (36) ראה גם המשך
 באתי לגני השי"ת פי"א ואילך. ובכ"מ. (37) שמואל-א טו, כט. וראה תו"א יתרו עב, ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מהשְׁתַּלְשְׁלוֹת, לְכֵן אֵין שְׂדֵה בּוֹ שִׁינוּי, וַיִּשְׁנוּ עֵינֵי הַנִּיצְחוֹן
 2 בְּגִילּוּי גַם בְּזִמְן הַגְּלוּת לַמְרוֹת כֹּל הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרִים. וְלֹא עוֹד,
 3 וְלֹא זוֹ בַלְבַד שֶׁהַנִּיצְחוֹן קִיִּים גַּם בּוֹזֵמֵן הַגְּלוּת לַמְרוֹת הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרִים
 4 אֶלָּא יִתִּירָה מִזֹּו שְׂבֻזְמֵן הַגְּלוּת בְּכֹל, וּבִפְרָט בְּעִקְבֵּתָא דְמִשְׁיַחָא
 5 כְּשֶׁהִסְתֵּר גְּדוֹל עוֹד יוֹתֵר, כִּתְּ
 6 הַנִּצְחוֹן וְהַמְסִירוֹת־נַפְשׁ שֶׁל
 7 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲתַגְבֵּר עַל כָּל מוֹנֵעַ
 8 וּמַעֲכֹב וּלְקִיִּים תוֹרָה וּמוֹצוֹת כַּפּוּעַל
 9 הוּא בְּגִילּוּי יוֹתֵר מִבְּזִמְן
 10 הַבֵּית³⁸.
 11 וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, דְּמָה שְׂמֵבָאָר בְּמֵאָמְרָא
 12 בְּמֵאָמְרָא (וּבְאֵרוּכָה) בְּמַעֲלָתָא
 13 שְׂרָשׁ הַנִּצְחָא כְּפִי שְׁהוּא בְּאֵלּוּקוֹת
 14 וְכֵן כְּפִי שְׁהוּא כְּכּוּחֹת הַנִּשְׁמָה
 15 הַאֵלּוּקִית, הוּא (גַּם) כְּדִי לְבָאָר
 16 הַטַּעַם עַל זֶה שֶׁהַגְּלוּי שֶׁל
 17 הַאֵלּוּקוֹת דְּלַעֲתִיד־לְבָאָר בָּא
 18 דְּנֻקָא עַל־יְדֵי הַקְּדָמָת
 19 הַעֲבוּדָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּזִמְן
 20 הַגְּלוּת. דְּלֵהִיּוֹת שְׁהַעֲבוּדָה
 21 בְּזִמְן הַגְּלוּת הִיא בְּדִרְךָ
 22 נִצְחוֹן, כַּמְבוּאָר לְעִיל, דְּשִׂרְשׁ
 23 הַנִּצְחָא הוּא מְפָנִימִיּוֹת הַכְּתָר,
 24 בְּחִינַת יִשְׁתׁ חֲשָׁךְ סְתֵרוֹ³⁹
 25 שְׂלַמְעֵלָה מְגִלוּי, כַּפְּשׁוּטוֹת
 26 הַמוֹשֵׁג "חֹשֶׁךְ" מִשְׁמַעוֹ הַעֲלָם וְהַסְתֵּר
 27 שֶׁמוֹנֵעַ אֶת הַתְּגִלוֹת הָאוֹר הַאֵלּוּקִי, אֵךְ
 28 יֵשׁ גַּם "חֹשֶׁךְ" בְּמִשְׁמַעוֹת נַעֲלִית שֶׁל
 29 בַּחִינָה נַעֲלִית כָּל כַּךְ שְׁהִיא לְמַעֲלָה
 30 מִלְּבוּאָר לִידֵי גִילּוּי, וְעֵינֵי זֶה נִרְמַז
 31 בְּכַתּוּב "יִשְׁתׁ חֲשָׁךְ סְתֵרוֹ", הַקְּדוּשׁ־
 32 בְּרוּךְ־הוּא שֶׁם אֶת הַחֹשֶׁךְ לֵהִיּוֹת נִסְתֵּר,
 33 לְמַעֲלָה מֵהַתְּגִלוֹת, וְזֶה עֵינֵינָה שֶׁל
 34 פְּנִימִיּוֹת הַכְּתָר, הַבַּחִינָה הָעֲלִיוֹנָה שְׁהִיא
 35 הַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל מִידַת הַנִּצְחָא, לְכֵן עַל־
 36 יְדֵי הַעֲבוּדָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 37 הַעוֹבְדִים אֶת ה' דְּזִמְן הַגְּלוּת
 38 יִתְגַּלוּ לְעֵתִיד־לְבָאָר בִּימֹות
 39 הַמְּשִׁיחַ גַּם הַעֲנִינִים הַלְלוּ בְּאֵלּוּקוֹת
 40 שְׂלַמְעֵלָה מֵהַשְּׂגָה וְרֵאִיָּה⁴⁰, כִּיּוֹן שֶׁהַעֲבוּדָה בּוֹזֵמֵן הַגְּלוּת הִיא לֹא
 41 עַל יְדֵי הַבְּנָה וְהַשְּׂגָה אוֹ רֵאִיָּה אֶלָּא בְּמִידַת הַנִּיצְחוֹן וְהַמְסִירוֹת נַפְשׁ שֶׁלְּמַעֲלָה
 42 מֵהַשְּׂגָה וְלְמַעֲלָה מֵרֵאִיָּה, וְלִכֵּן עֲבוּדָה זֹו הִיא הַכְּנָה וְהַקְּדָמָה רֵאִיָּה לַהֲתַגְּלוֹת

43 עֵינִינִים שֶׁלְּמַעֲלָה מֵהַשְּׂגָה וְרֵאִיָּה (לְמַעֲלָה גַם מֵהַשְּׂגָה וְרֵאִיָּה
 44 בְּאֵלּוּקוֹת דְּלַעֲתִיד שֶׁתִּהְיֶה לַעֲתִיד לְבוּא), וְנִרְקַ שְׂמִשְׁיַח יִגְלֵה אוֹתָם
 45 בְּאֹפְן דְּמְלוּכָה, בְּדִרְךָ שֶׁל רוֹמְמוֹת וְהַבְּדִלָּה, וְלֹא בְּדִרְךָ שֶׁל קִירוּב
 46 בְּנֻזְכָר לְעִיל.
 47 (ד) וּמִמְשִׁיף בְּמֵאָמְרָא⁴¹,
 48 דְּבֵאֵוֹר דְּבָר זֶה (מָה שֶׁהַגְּלוּי
 49 הַגְּדוֹל וְהַמוֹפְלָא דְּלַעֲתִיד בָּא
 50 דְּנֻקָא עַל־יְדֵי הַעֲבוּדָה שֶׁל
 51 הַהֲתַגְבְּרוֹת עַל הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרִים
 52 שְׂבֻזְמֵן הַגְּלוּת) יוֹכֵן מַעֲנִין
 53 יְרִידַת הַנִּשְׁמָה לְמַטָּה,
 54 שְׁהִירִידָה שֶׁל הַנִּשְׁמָה הַאֵלּוּקִית
 55 מִשּׁוֹרֵשׁ וּמְקוּרָה הַגְּבוּהָ מֵאֵד
 56 בְּאֵלּוּקוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי לַהֲתַלְבֵּשׁ
 57 בְּגוּף גְּשָׁמִי הִיא לְצוּרְךָ עֲלִיָּה כְּדִי
 58 שֶׁכּוֹסֵפוֹ שֶׁל דְּבַר תַּחֲעֵלָה לְמַעֲמַד וּמַצֵּב
 59 נַעֲלָה עוֹד יוֹתֵר מִכְּפִי שְׁהִיִּתָּה לְפָנֵי
 60 הַיְרִידָה. דְּמִזְזָה מוֹכֵן גַּם בְּיְרִידָה
 61 דְּגְלוּת, שְׁהִיא גַם יְרִידָה גְּדוּלָה
 62 מֵאֵד בִּיחֹס לְמַצֵּב הַרוּחָנִי שֶׁל בְּנֵי
 63 יִשְׂרָאֵל וּמַצֵּב הָעוֹלָם קוֹדֵם הַיְרִידָה,
 64 וְהַמְטָרָה שֶׁל הַיְרִידָה הִיא לְצוּרְךָ
 65 עֲלִיָּה לְמַעֲמַד וּמַצֵּב נַעֲלָה מֵאֵד, יוֹתֵר
 66 מִכְּפִי שְׁהִיא קוֹדֵם הַגְּלוּת. שְׂעַל־יְדֵי
 67 הַעֲבוּדָה בְּזִמְן הַגְּלוּת דְּנֻקָא
 68 מִתּוֹךְ מְסִירוֹת נַפְשׁ לַהֲתַגְבֵּר עַל
 69 הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרִים יְהִיָּה כְּסוּפוֹ שֶׁל
 70 דְּבַר, לְאַחַר הַיְצִיאָה מֵהַגְּלוּת, הַגְּלוּי
 71 שֶׁל הָאוֹר הַאֵלּוּקִי דְּלַעֲתִיד לְבוּא,
 72 בִּימֹות הַמְּשִׁיחַ שְׁהוּא נַעֲלָה יוֹתֵר
 73 מֵהַגְּלוּי שְׁהִיָּה בְּזִמְן הַבֵּית
 74 לְפָנֵי הַיְרִידָה וְהַהַעֲלָם בַּגְּלוּת.
 75 וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, דְּהוֹסַפְתָּ בְּאוֹר זֶה
 76 כְּטַעַם עַל כֵּךְ שֶׁהַגְּלוּי דְּלַעֲתִיד יְבוּא
 77 עַל יְדֵי הַעֲבוּדָה בּוֹזֵמֵן הַגְּלוּת (שְׂפָנוּת
 78 הַיְרִידָה דְּהַגְּלוּת הִיא
 79 מְלַכְתַּחֲלָה לְצוּרְךָ עֲלִיָּה לְמַצֵּב
 80 נַעֲלָה יוֹתֵר מִכְּפִי שְׁהִיא קוֹדֵם הַיְרִידָה)
 81 הוּא בְּכַדִּי לְבָאָר הַטַּעַם עַל
 82 זֶה שֶׁגַּם הַגְּלוּי דְּמִשְׁיַח שְׂיַגְלָה בְּתוֹר רַב, בְּהַשְּׂגָה וְרֵאִיָּה,
 83 וְלֹא רַק הַגְּלוּי שִׁיגְלָה הַמְּשִׁיחַ בְּתוֹר מֶלֶךְ, בָּא דְּנֻקָא עַל־יְדֵי הַעֲבוּדָה
 84 דְּזִמְן הַגְּלוּת (אֵף שְׂעַנִּין הַהַשְּׂגָה וּמְכַל־שְׂפָן הַרֵאִיָּה, הִיָּה

38) המשך חגה"פ תש"ט פ"א ואילך (ע' 118 ואילך). וראה להלן סעיף ט. 39) תהלים יח, יב. 40) וכמבואר במאמר הנ"ל פ"ז (ובארוכה בהמשך באתי לגני), דע"י התעוררות הנצחון דנה"א, מתגלים האוצרות שלמעלה, "בחינת ההעלם והסתמיות דא"ס". 41) פ"כ (ריש ע' 130).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 גופא באור זה הצמצום גורם שינוי באור עצמו, ובכמה ענינים ופעולת
 2 הוה, שהיא מתוך קבלת עול ומסירות נפש, ונעדרת הבנה והשגה, וכל שכן
 3 שהיא נעדרת ראייה, יכולה להיות הכנה והקדמה לגילויים שהיוו לעתיד
 4 (לבוא).
 5 ויוכן זה מענין הירידה של
 6 האור האלוקי היורד ונמשך מלמעלה
 7 למטה שבכילות ההשפלות
 8 של האור ממדרגה למדרגה, דתחלת
 9 הירידה הוא צמצום
 10 הראשון, הצמצום של האור
 11 האלוקי האין-סוף שנסתלק הצידה,
 12 כביכול, והתעלם האור, וכך נוצרה
 13 נתינת מקום לבריאת עולמות ונבראים
 14 מוגבלים, ונדוע⁴² בתורת החסידות
 15 דפעולת הצמצום הראשון הנוצר
 16 לעיל היא הן באור-אין-סוף
 17 הבלי-גבול עצמו שנסתלק הצידה,
 18 כביכול, והן בהאור שבבחינת
 19 גבול (האור שלהאיר
 20 העולמות) שגם בו יש צמצום
 21 ומיעוט ואינו מאיר בעולמות כמו
 22 שהוא מצד עצמו אלא רק הארה
 23 מועטת ממנו יורדת להחיות את
 24 העולמות. דפעולת הצמצום
 25 באור הבלי-גבול האין-סוף עצמו
 26 הוא מה שנתעלם לא להאיר
 27 למטה, וחזר ועלה למעלה ונקלל
 28 במקורו במקור האור, ואינו
 29 מאיר בגלוי במקום הקלל
 30 שנוצר בעקבות סילוק וצמצום האור,
 31 הינו דפעולת הצמצום באור
 32 זה האין-סוף, הבלי גבול הוא לא
 33 בהאור גופא עצמו אלא באופן הארתו שקודם הצמצום האיר ללא גבול
 34 ולאחר הצמצום אינו מאיר. ויש לומר הטעם, מדוע באמת הצמצום לא
 35 פועל באור הבלי גבול עצמו אלא רק באופן הארתו, דמפיון שאור זה
 36 האין-סוף הוא בעצם מהותו למעלה מערף העולמות המוגבלים,
 37 אין ביכולת הצמצום שנועד כדי לברוא עולמות מוגבלים לפעול בו
 38 באור הבלי-גבול? ירידה והגבלה, וכל פעולת הצמצום באור זה
 39 איננה פועלת שינוי באור עצמו אלא הוא שלא יאיר אור אין-סוף
 40 במקום הקלל המקום הפנוי (נתינת המקום הרוחנית) לצורך עמידת
 41 העולמות שנוצר כתוצאה מהצמצום. מה-שאין-כן פעולת הצמצום
 42 בהאור שלהאיר העולמות שהוא אור מוגבל ומועט הוא בהאור

גופא באור זה הצמצום גורם שינוי באור עצמו, ובכמה ענינים ופעולת
 הצמצום באור הגבול היא בכמה היבטים, כפי שממשך ומפרט.
 אחר, שלפני הצמצום היה אור זה הגבול מעורב וכלול
 באור הבלי-גבול, ועל-ידי הצמצום נבדל האור הגבול מהאור
 הבלי-גבול להיות ניכר ונגיש בפני
 עצמו⁴³, שעל-ידי זה ירד
 ממעלתו הקודמת בה היה קודם
 הצמצום, כאשר היה מעורב בתוך
 האור הבלי-גבול וכלול בו ולא ניכר
 כמציאות בפני עצמה.
 ב', דעל-ידי שנמשך דרך
 דלוג, הצמצום שלא בהדרגה
 המשכת וירידת האור האלוקי ממדרגה
 למדרגה בסדר השתלשלות היא בסדר
 והדרגה כך שיש יחס קרוב בין כל דרגה
 ודרגה לזו שמעליה וזו שמתחתיה, אבל
 המעבר בין לפני הצמצום לאחרי
 הצמצום הוא בדרך דילוג, לא בסדר
 והדרגה, כך שלאחר הצמצום נמשך
 אור מצומצם שאין לו יחס וערך לאור
 האין-סוף הבלי-גבול שהאיר קודם
 הצמצום, ולכן הוא האור המאיר
 לאחר הצמצום בא ונמשך ומתגלה
 בבחינת התחלקות באופנים
 שונים של עשר ספירות עשרה
 כוחות אלוניים שונים, בעוד שלפני
 הצמצום מאיר אור עליון פשוט לא
 מוגדר בשום הגדרה ואין בו התחלקות
 לספירות שונות, וכמבואר ב'המשך'
 תע"ב: "דהצמצום הוא שנתעלם האור
 ונשאר מקום פנוי בו והמשכת האור
 אחר-כך באה בדרך דילוג הצמצום
 והיינו שלא בהדרגה כו', וכמו על-דרך-משל המדלג וקופץ ממקום למקום
 שהוא נעתק ממקום למקום שלא בהדרגה כהילוך מעט מעט על הארץ אלא
 הוא כפורח באויר כו', וכמו כן הוא למעלה שנמשך האור דרך דילוג הצמצום
 שלא בהדרגה ועל ידי זה הוא בא בבחינת התחלקות כו', והיינו שאין זה רק
 שהצמצום מגביל את האור (...) כי אם שהאור עצמו בא בהתחלקות כו'
 [וכמבאר בארוכה⁴⁴, דענין הספירות שבאור שלאחר הצמצום
 הוא לא רק מצד הפלים שבהם האור מתלבש ובאמצעותם הוא מאיר,
 כי ענינים הוא שהאור יאיר במדידה והגבלה, פי-אם שענין הספירות
 הוא גם מצד האור, כי האור שמאיר לאחר הצמצום הוא אור שמצד
 עצמו כבר שייך להגדרות והתחלקות לבחינות שונות].

42 (בהבא לקמן ראה בארוכה ד"ה ויהי הענין וד"ה שלאחריו תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך). 43) ראה גם המשך חגה"פ תש"ט פכ"ג וכ"ד (ע' 133 ואילך). 44) המשך תער"ב שם ס"ע תתקלח ואילך. המשך ר"ה תרצ"ד (תשי"א) פ"כ וכ"א (סה"מ תשי"א ע' 84 ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ג', דְעֵל־יָדַי הַצְּמִצּוֹם מִתְּלַבֵּשׁ (אֲחֵר־כֶּף) הָאוֹר בְּהַפְּלִים, 47
2 הַצְּמִצּוֹם גֵּרם לִכְךָ שֶׁהָאוֹר הַמְּאִיר לְאַחַר הַצְּמִצּוֹם יִהְיֶה מְסוּגָל לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּכָל־
3 שְׁעֵל־יָדַי־זֶה הוּא הָאוֹר בָּא בְּהַגְשָׁמָה, שְׁנַעֲשֶׂה כְּמוֹ הַפְּלִים
4 וְהַהֲגֵדוֹת וְהַהֲגַבְלוֹת שֶׁל הַכֹּלִים חִלּוֹת גַּם עַל הָאוֹר עֲצוּמוֹ.
5 (ה) וְהִנֵּה עַל־דֶּרֶךְ־זֶה בְּדוּמָה
6 לְפַעֲלוֹת הַהֶעֱלַם בְּאוֹר הָאֱלוֹקִי עַל יָדִי
7 הַצְּמִצּוֹם הוּא גַם בְּהַעֲלֵם
8 דִּירִידַת הַנִּשְׁמָה לְמִטָּה
9 לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּגוֹף גִּשְׁמִי בְּעוֹלָם הַזֶּה
10 (שְׂכָל הַהֶעֱלָמוֹת מְכַל הַסּוּגִים
11 שְׂרָשֵׁם הוּא מִהֶעֱלֵם
12 (דְּצִמְצוּם) הָרֵאשׁוֹן כִּי כָל הָעֵלֶם
13 וְהַסְתֵּר עַל עֵינָיו אֱלוֹקֵי רוּחָנִי, בְּכָל
14 הַמְּדַרְגּוֹת, נִמְשָׁךְ וּמִשְׁתַּלְשֵׁל מִהֶעֱלֵם
15 שֶׁל צְמִצּוֹם הַרֵאשׁוֹן), שְׂיִשׁ בּוֹ
16 בְּהֶעֱלֵם שֶׁל יִרְדַּת הַנִּשְׁמָה בְּגוֹף שְׂנִי
17 עֲנִינִים, דּוֹגְמַת שְׂנִי עֲנִינִים
18 הַנִּלְ שְׂבַצְמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן⁴⁵,
19 כְּפִי שֶׁמִּשְׁחִיךְ וּמִפְרֵט.
20 א', שְׂבִיחוֹת הַנִּשְׁמָה לְמַעַלָּה,
21 לְפָנֵי הַיִּרְדָּה לְעוֹלָם הַזֶּה וּלְגוֹף הַגִּשְׁמִי,
22 כָּל כְּחוֹתֶיהָ שֶׁל הַנִּשְׁמָה הָאִירוֹ
23 בְּגִלּוֹי, וּבִירִידָתָהּ לְמִטָּה, הֵם
24 בְּהַעֲלֵם. דְּהַעֲלֵם הַזֶּה אֵינוֹ
25 מֵהַשְׁגוּף הַגִּשְׁמִי מֵעֵלִים עַל
26 הַתְּגִלּוֹת כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ, כִּי־אֵם
27 שְׂעֲנִינִים וּכּוֹחוֹת אֵלוֹ דְּהַנִּשְׁמָה
28 נִשְׂאָרִים לְמַעַלָּה בְּאֱלוֹקוֹת,
29 בְּרִגְרוֹת שֶׁהֵן שׁוֹרֵשׁ הַנִּשְׁמָה וְאֵינָם
30 מִתְּלַבְּשִׁים לְפַעֲוֹל בְּגוֹף⁴⁶,
31 בְּדוֹגְמַת מֵהַשְׂאוֹר הַבְּלִי־
32 גְּבוּל שֶׁהָאִיר בְּגִלּוֹי לְפָנֵי הַצְּמִצּוֹם
33 הָרֵאשׁוֹן אֵינוֹ מְאִיר בְּמִקּוֹם
34 הַחֲלָל הַמִּקּוֹם הַפְּנוּי לְכַרְיַת
35 הָעוֹלָמוֹת שְׁנוּצָר בְּעַקְבוֹת הַצְּמִצּוֹם
36 הָרֵאשׁוֹן אֵלֶּא נִשְׁאָר נִעְלָם.
37 וּבִי, שְׂגָם עֲנִינִים וּכּוֹחוֹת אֵלוֹ
38 שֶׁל הַנִּשְׁמָה שְׂמִתְּלַבְּשִׁים בְּגוֹף,
39 הֵם בְּהַגְשָׁמָה, בְּדוֹגְמַת
40 הַהֶעֱלֵם שְׂבָאוֹר הַקָּו לְאַחַר הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן חֹזֵר וְהָאִיר אוֹר מוֹעֵט
41 וּמְצוּמָצֵם הַנִּמְשָׁל לְקוֹ דָק וְבָאוֹר זֶה יֵשׁ הָעֵלֶם וְהַגְשָׁמָה, כְּבִיכּוֹל, שְׂמַצְד

(45) המשך חגה"פ תש"ט פ"כ (ע' 130). (46) ראה המשך הנ"ל שם, דזה שבירידת הנשמה מתעלמים הכחות שלה הוא "כמו האדם בעת השינה דאינו רואה ואינו שומע מאומה" - והרי ההעלם דשינה הוא לא מה שהגוף מעלים אלא אדרבא מה שהכחות דהנשמה מסתלקים מהגוף. (47) כמפורש בהמשך תע"ב שם ע' תתקצ. (48) להעיר, דענין הראי' (ובפרט דביהמ"ק) הוא מצד גילוי עצמות או"א"ס, כדלקמן ס"ר"ז. משא"כ ענין ההשגה (שיש בה התחלקות, והיא באופן דחידוש) הוא מצד אור הקו. (49) המשך תרס"ו ע' ד. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והסתר והגבלה, אבל המטרה והתכלית היא בשביל הגילוי. **דְּקוּדָם**
 2 **הַצְּמִצּוּם**, לפני הצמצום הראשון, **פְּשֵׁהִיָּה אֹר־אֵין־סוּף** האור
 3 האלוקי הבלי-גבול, **מְמַלֵּא מְקוֹם הַחֲלָל** כל המציאות, מבלי שתהיה
 4 נתינת מקום (רוחנית) לקיום עולמות מוגבלים, **לֹא הָיָה אֶפְשָׁר** לא הייתה
 5 יכולה **לְהִיט מְצִיאוֹת**
 6 **הַעוֹלָמוֹת** המוגבלים, **וּבְמִילָא**
 7 מאחר שלא יכולה להיות מציאות של
 8 עולמות **לֹא הָיָה הַגְּלוֹי**
 9 **בְּעוֹלָמוֹת**, **וְעַל־יְדֵי הַצְּמִצּוּם**
 10 **נִתְחַדֵּשׁ שֶׁהַגְּלוֹי דְאֹר־אֵין־**
 11 **סוּף יִהְיֶה וְיֵאָדָר גַּם בְּעוֹלָמוֹת**.
 12 **וְיִכָּוֶן זֶה בְּהַקְדָּים הַדְּיוּעַ** בתורת
 13 החסידות⁵⁰ **(בְּעֵנֵן הַהֶעְלָם** על
 14 האור האלוקי **דְּהַצְּמִצּוּם**, **מָה**
 15 **שָׂאוֹר הַבְּלִי־גְבוּל** האין־סוף
 16 **נִתְעַלֵּם** התעלה וחדל מלהאיר בגלוי
 17 **וְנִקְלָל בְּמַקְרוֹו** ושורשו באלוקות
 18 מבלי להאיר כמציאות בפני עצמה),
 19 **דְּקוּדָם הַצְּמִצּוּם**, לפני הצמצום
 20 הראשון, **פְּאֶשֶׁר אֹר־אֵין־סוּף**
 21 הבלי-גבול **הָיָה מְמַלֵּא אֶת**
 22 **מְקוֹם הַחֲלָל** מבלי שתהיה נתינת
 23 מקום למציאות כלשהי **(הֵינֵנו**
 24 **שְׁהָאִיר בּוֹ בְּמִקּוֹם הַחֲלָל אֹר־**
 25 **אֵין־סוּף הַבְּלִי־גְבוּל) הָיָה**
 26 **אֱלֻקוֹת בְּפִשְׁטוּת וּמְצִיאוֹת**
 27 **בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת**, האלוקות התקבלה
 28 כדבר פשוט ומובן מאליו, ואילו
 29 המציאות של העולמות והנבראים
 30 כדבר גשמי הייתה חידוש ופלא **וְעַל־**
 31 **יְדֵי סְלוּק הָאוֹר** הצידה, כביכול,
 32 שזוהי פעולת הצמצום, **נַעֲשֶׂה**
 33 **מְצִיאוֹת בְּפִשְׁטוּת** המציאות של
 34 העולמות והנבראים נתפסת כדבר
 35 פשוט ומובן מאליו **וְאֱלֻקוֹת**
 36 **בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת** האלוקות נתפסת כדבר
 37 חידוש ופלא.
 38 **וּבַחֲלוּק דְשִׁנֵי עֵנִינִים אֵלּוּ בְּעִבּוּדַת הָאֲדָם**, ההבדל בין שני
 39 הדברים הללו, אלוקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות מצד אחד, ומציאות
 40 בפשיטות ועולמות בהתחדשות מצד שני, כפי שהוא משתקף בעבודת ה' של
 41 האדם **כְּמָה מְדַרְגוֹת** דרגות שונות, כפי שממשיך ומפרט.
 42 **בְּכָל־לוֹת** באופן כללי **הוּא הַחֲלוּק הַהִבְדֵּל בֵּין רְאִית אֱלֻקוֹת**

43 תפיסת וקליטת האלוקות באופן ברור ומוחשי כמו ראייה **לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹת**
 44 תפיסת וקליטת האלוקות על ידי השגה שכלית. **דְּכַאֲשֶׁר הַיְדִיעָה**
 45 וההכרה **בְּאֱלֻקוֹת הִיא בְּאוֹפֵן דְרֵאָה** כמו ראייה ברורה ומוחשית
 46 בעיניים, **אֶפְיִלוּ בְרֵאָה דְחֻכְמָה**, אפילו אם מדובר על ראייה כפי שהיא
 47 במדרגת ה'חכמה' שבשכל **וְעַל־**
 48 **אֲחַת־כְּמָה־וְכְמָה בְרֵאָה**
 49 **דְנִבּוּאָה** אם הידיעה וההכרה
 50 באלוקות היא נעלית הרבה יותר, כפי
 51 שהקדוש-ברוך-הוא מתגלה לנביאים
 52 **שְׁהִיא רֵאָה מְמַשׁ⁵¹**, ממש כמו
 53 ראייה בעיניים גשמיות, אזי **הַיְדִיעָה**
 54 וההכרה באלוקות **הִיא בְּפִשְׁטוּת**
 55 כדבר פשוט ומובן מאליו **שְׁאֵין**
 56 **צְרִיךְ** האדם ה'ירוואה' אלוקות בדרגה
 57 זו **לְרֵאִיוֹת וְהוֹכַחוֹת עַל זֶה**
 58 והדבר נקלט בו ומתקבל אצלו
 59 'בפשיטות', **מֵה־שְׁאֵין־כֵּן**
 60 **כְּשֶׁהַיְדִיעָה** וההכרה של האדם
 61 **בְּאֱלֻקוֹת הִיא מֵצַד הַכְּרַח**
 62 **הַשְּׂכָל** ידיעה המבוססת על הוכחות
 63 הגיוניות, **הִיא בְּדֶרֶךְ הַתְּחַדְּשׁוֹת**
 64 חידוש ופלא.
 65 **אָבֵל בְּפִרְטוּיֹת** יותר, ההבדל בין
 66 שני האופנים בידיעת אלוקות בצורה
 67 יותר מפורטת, לאמיתו של דבר,
 68 **הַעֲנֵנוּ דְאֱלֻקוֹת בְּפִשְׁטוּת**
 69 תפיסת אלוקות וידיעה והכרה
 70 באלוקות כדבר פשוט מובן מאליו
 71 **יְהִי רַק לְעַתִּיד־לְבָא**, בימות
 72 המשיח, **מֵה־שְׁאֵין־כֵּן עַכְשָׁו**
 73 בזמן הגלות **גַּם הַגְּלוֹי דְנִבּוּאָה**
 74 ההתגלות האלוקית לנביאים, למרות
 75 שהיא בדרגה גבוהה ביותר, **הוּא**
 76 **בְּדֶרֶךְ הַתְּחַדְּשׁוֹת** ולא נקלטת
 77 כדבר פשוט ומובן מאליו. **שְׁהָרִי**
 78 **בְּדַבְרִים גְּשָׁמִים** מוחשיים **יְכוּל**
 79 **לְרֵאוֹת כֵּל אֶחָד וְאֵין בְּזָה**
 80 **הַפְּלֵאָה** ושום חידוש פְּלֵל, **מֵה־שְׁאֵין־כֵּן עֲנֵנוּ הַנְּבּוּאָה** אינו מסור
 81 לכל אחד אלא **הוּא דְוָקָא בְּמִי שְׁהוּא רְאוּי לְזָה**, להיות נביא,
 82 **דְאֵין הַנְּבּוּאָה חֲלָה אֶלָּא עַל** מי שהתקיימו תנאים מיוחדים והוא
 83 **חָכֵם גְּדוּל בְּחֻכְמָה גְּבוּר בְּמִדּוֹתָיו וְכוּ'⁵²**, **וְכֵן הוּא בְרֵאָה**
 84 **דְחֻכְמָה** שאמנם היא לא ראייה בדרגה נעלית כמו הנבואה אבל גם זו דרגה

50 ד"ה ויהי הענן תרעה הנ"ל. 51 ראה המשך תרס"ו ע' צח. וראה אגה"ק ס"ט ובסהמ"צ להצ"צ קעג, א. 52 רמב"ם הלי' יסוה"ת רפ"ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 לפלא גם בדורו כו', אבל לעתיד לא יהי' זה בדרך נפלא כלל וסודות התורה
 43 לא יקראו כלל בשם סוד ולא בשם נפלאות כו'.

44 (ז) ועל־דִּרְרָה־זֶה בדומה למבואר לעיל על גילוי האלוקות שהאיר קודם
 45 הצמצום באופן טבעי, לא כדבר חידוש הִנֵּה גם בְּרֵאשִׁית אֱלֻקוֹת על־ידי
 46 בני ישראל שְׁהִיְתָה בְּבֵית
 47 הַמִּקְדָּשׁ, דָּזָה שֶׁהִגִּילוּי דְרָאִיָּה
 48 שְׂבָבִית הַמִּקְדָּשׁ הִנֵּה בְּכָל
 49 אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁעָלוּ
 50 לְרֹגֶל, "יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ", מִבְּלִי
 51 יִצְאָ מִן הַכֹּלֵל, לֹא כִּמוֹ הִגִּילוּי בִּנְבוּאָה
 52 או אִפִּילוּ הִגִּילוּי בַּחֲכֵמָה שֶׁהוּא רַק
 53 לְרֵאוּיָם לָזֶה, כִּמְבֹאֵר לְעֵיל, הוּא
 54 מִפְּנֵי שְׂבָבִית הַמִּקְדָּשׁ הָאִיר
 55 גִּילוּי אֹרֶז־אֵיִן־סוֹף שְׁקוּדָם
 56 הַצְּמֻצוּם שֶׁאֵין גָּבוּל לְהַתְּגַלּוֹתוֹ,
 57 וְהֵאֲרֹחוֹ הֵיא כִּדְבַר טִבְעִי מוֹבֵן מֵאִלּוּי,
 58 אֲלֵא שְׂאֵף־עַל־פִּי־כֵן, לְמֵרוֹת
 59 שֶׁבִּאֲפֹן כִּלְלֵי הִגִּילוּי בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה
 60 דוּמָה לְגִילוּי שֶׁלִּפְנֵי הַצְּמֻצוּם גַּם
 61 הִגִּילוּי דְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לֹא הִנֵּה
 62 כְּמוֹ דָּבָר טִבְעִי וּמוֹבֵן מֵאִלּוּי
 63 מִמֶּשׁ שֶׁאֵין בּוֹ חִידוּשׁ וְהַפְּלֵאָה.
 64 דְּמִפְּנֵי שֶׁהִגִּילוּי הִנֵּה רַק בְּבֵית
 65 הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא בִּמְקוֹם אֲחֵר [וְלֹא
 66 כְּמוֹ רֵאשִׁית דְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים
 67 שְׂאֵין צָרִיךְ לָזֶה מְקוֹם מִיּוֹחֵד
 68 אֲלֵא הַדְּבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים נִרְאִים בְּמוֹחַשׁ
 69 וְנִתְפָּסִים בְּעֵינֵי בָּשָׂר בְּכָל מְקוֹם
 70 וּמְקוֹם], הִנֵּה מוֹבֵן, דָּזָה שְׂבָבִית
 71 הַמִּקְדָּשׁ הִנֵּה רֵאשִׁית אֱלֻקוֹת
 72 הִנֵּה מִצַּד אֵיזוֹ סִבָּה, מִצַּד
 73 גִּילוּי דְרָאִי־אֵיִן־סוֹף שֶׁהֵאֲרִיר
 74 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ
 75 חִידוּשׁ וַיִּחַדְרִית מֵה־שְׂאֵיִן־כֵּן
 76 לְעֵתִיד־לְבָא⁵⁵ תִּהְיֶה רֵאשִׁית
 77 אֱלֻקוֹת כְּמוֹ דָּבָר טִבְעִי מִמֶּשׁ
 78 שֶׁאֵין בּוֹ כָּל חִידוּשׁ (ועל־דרך הַמּוֹבָא לְעֵיל מִהַמִּשְׁךְ' תַּעֲרֹב שֶׁלְעֵתִיד־לְבֹא
 79 הַעֲנִינִים הַעֲמוּקִים וְהַסְּתָרִים שֶׁל תוֹרָה לֹא יִקְרָאוּ 'סוֹדוֹת' אֲלֵא יִתְקַבְּלוּ כְּדָבָרִים
 80 גְּלוּיִים וּמוֹבֵנִים מֵאִלִּיָּהֵם), כְּמוֹ שְׂבָבִית⁵⁶ עַל יְמוֹת הַמִּשְׁחָה וְרָאוּ כָּל
 81 בְּשָׂר גו', דִּהְתְּכֹנְנוֹת שֶׁל עֵינֵי בְּשָׂר⁵⁷ הַעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים עֲצֻמָּן יִהְיוּ
 82 בְּאֲפֹן כְּזֶה שְׂרִירָאוּ אֱלֻקוֹת⁵⁸.

1 גבוהה בהשגת אלוקות שְׁהִיא רַק בִּיחִידֵי סְגוּלָּה, הִנֵּה גִילוּי
 2 הַנְּבוּאָה עֲכָשׁוּ בּוֹמֵן הַגְּלוּת הוּא בְּדֶרֶךְ חִידוּשׁ וְהַפְּלֵאָה וְלֹא
 3 בְּדֶרֶךְ פְּשִׁיטוֹת כְּדָבָר פְּשׁוּט וּמוֹבֵן מֵאִלּוּי, וְהוּא מֵה שְׂאֵיִן־כֵּן
 4 עָלָיו חִידוּשׁ שֶׁהוּא נְבִיא. וְהוּא מִפְּנֵי שְׂפָלּוֹת הַגִּילוּי שֶׁל
 5 האלוקות עֲכָשׁוּ, גַּם הִגִּילוּי
 6 דְנְבוּאָה, הוּא מְאֹרֶת הַקֵּן
 7 שְׂאֵחֵר הַצְּמֻצוּם וְלֵאחֵר הַצְּמֻצוּם,
 8 עֵינֵי אֱלֻקוֹת מִתְקַבְּלִים כְּחִידוּשׁ
 9 וּפְלֵא, שֶׁהִרִי בְּעוֹלָם שׁוֹרֵר הַעֲלָם
 10 וְהַסְּתֵר עַל אֱלֻקוֹת. מֵה־שְׂאֵיִן־כֵּן
 11 לְעֵתִיד־לְבָא בִּימֹת הַמְּשִׁיחַ שְׂאֵז
 12 יִהְיֶה הִגִּילוּי דְרָאִי־אֵיִן־סוֹף
 13 שְׁקוּדָם הַצְּמֻצוּם, אֹרֶז בְּלִי־גָבוּל
 14 שֶׁלְמַעֲלָה מִכָּל הַגְּבוּלָה וְגַדֵּר וְשׁוֹם דָּבָר
 15 לֹא מַעֲלִים וּמַסְתִּיר עָלָיו תִּהְיֶה
 16 הַנְּבוּאָה כְּמוֹ דָּבָר טִבְעִי
 17 מִמֶּשׁ, שְׂלֵכֵן יִהְיֶה גִילוּי אֱלֻקוֹת
 18 בִּנְבוּאָה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָת, גַּם
 19 בִּילְדִים וְיִלְדוֹת, כְּמוֹ
 20 שְׂפָתוֹב⁵³ בִּיעוּדֵי הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִימָה
 21 אֲשֶׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בְּשָׂר
 22 וְנִבְּאוּ בְּנִיָּים וּבְנֹתֵיכֶם⁵⁴ הֵינִי
 23 שְׂכוֹלֵם יִהְיוּ נְבִיאִים, וְכִפִּי שֶׁמְבֹאֵר
 24 ב'הַמִּשְׁךְ' תַּעֲרֹב אֲדוֹת גִּילוּי אֱלֻקוֹת
 25 לְעֵתִיד לְבֹא 'בְּפִשְׁטוּת' וְכִדְבַר טִבְעִי:
 26 "דַּכְּמוּ שֶׁעֲכָשִׁיו תְּפִיטָה הִישׁ
 27 וְהַמְצִיאוֹת הוּא דָבָר טִבְעִי, כְּמוֹ כֵּן יִהְיֶה
 28 לְעֵתִיד תְּפִיטָה אֱלֻקוֹת כְּדָבָר טִבְעִי
 29 (כו'), וְלֹא כְּמוֹ הַתְּגַלּוֹת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה
 30 עֲכָשִׁיו לִיחִידֵי סְגוּלָּה כְּמוֹ הַרְשָׁבִי
 31 וְחִבְרִים שׁוֹהוּ רַק לִיחִידֵי סְגוּלָּה, וְהִי
 32 דָבָר פְּלֵא שֶׁסוֹדוֹת הַתּוֹרָה נִקְרָאוּ
 33 נְפִלְאוֹת וְהַתְּגַלּוֹת הוּא כְּמוֹ הַתְּגַלּוֹת
 34 דָבָר הַנְּפִלָא כו', וְכִמוֹ נֹס נְפִלָא שֶׁנַּעֲשֶׂה
 35 בְּהִיפֵךְ הַטִּבְעִי שֶׁנִּקְרָא נְפִלְאוֹת וְכִמוֹ
 36 שֶׁכְּתוּב נִגְדַּל כָּל עֲמָךְ אַעֲשֶׂה נְפִלְאוֹת
 37 כו', שֶׁמְפִלֵיא מְאֹד לֵב הַרְוָאִים שֶׁמִּתְפַּעֵל כָּל רוּאָה בְּחִידוּשׁ גְּדוֹל וְנוֹרָא כּוּהַ,
 38 וְכִמוֹ כֵּן סוֹדוֹת הַתּוֹרָה נִקְרָאִים נְפִלְאוֹת וְכִמוֹ פְּלִיאוֹת חֲכֵמָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ
 39 כו', וְהַתְּגַלּוֹת הַסוֹד הוּא כְּמוֹ גִילוּי דָבָר הַנְּפִלָא כו', וְכִמוֹ הַרְשָׁבִי עֵלִי־הַשְּׁלוֹם
 40 שֶׁהִי נְפִלָא מְאֹד הֵן בְּעִבּוּדוֹתָהּ בְּהִבְטוּלָה שֶׁלּוֹ דְּבַחַד קִטְרָא אֲתַקְטְרָנָא כו', וְהֵן
 41 בִּידְעִיָּה וְהַשְּׁגָה שֶׁלּוֹ בְּנְפִלְאוֹת הַתּוֹרָה וּבְמוֹפְתִים שֶׁלּוֹ שֶׁהִי מְלֻמָּד בְּנִסִּים וְהִי

53 יואל ג, א. 54) וכמבואר כ"ז ב"ה ויהי הענן שם. 55) ראה ד"ה ויהי הענן שם (ע' תתקלו) "שבביהמ"ק הי' גילוי או"ס.. וביותר מזה יהי' לעתיד". 56) ישע"י מ, ה. וראה שער האמונה פנ"ה. 57) ראה ד"ה ויהי הענן שם "דכמו שעכשיו תפיסת היש והמציאות הוא דבר טבעי, כמו"כ יהי' לעתיד תפיסת האלקות כדבר טבעי כו'". 58) ועפ"ז תומתק הווספה ד"וראו כל בשר" על "ונגלה כבוד הוי" (שלפנ"ז) - אף שזה מובן לכאורה מ"ונגלה גו'", כי אמיתית הענין ד"ונגלה"

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

37 במציאות העולמות, ואילו בעוד שהאינסוף מאיר בלי-גבול לא יכולה
 38 להיות מציאות של עולמות מוגבלים, **פְּנֹזֶרַךְ לְעֵיל**), הרי שפְּנִימִיּוֹת
 39 התוכן הפנימי של הצמצום עצמו **וּבְמִילָא גַם הָעוֹלָמוֹת הַמוֹגְבָּלִים**
 40 **שְׁנֵתְהוּוּ מִהַצְמָצוּם**] לאמיתו של דבר **אֵינוֹ סוֹתֵר לְגַלּוּי,**
 41 **וְאֶדְרָבָא, זְהוּ (עֲנִין הַגְּלוּי)**
 42 **עֲנִינוּ** התוכן הפנימי **דְּהַצְמָצוּם**
 43 כלומר, לא זו בלבד שהאור האינסוף
 44 לא סותר לעולמות, כי גם הצמצום
 45 שעל ידו נבראו העולמות נועד בעצם
 46 בשביל הגילוי, אלא יתירה מזו התוכן
 47 הפנימי של הצמצום עצמו הוא הגילוי.
 48 **אֵלָא שְׁבַכְדִּי לְגַלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת**
 49 **דְּהַצְמָצוּם,** שבמצב רגיל איננה
 50 גלויה ולכאורה נראה שאכן הוא העולם
 51 והסתר על האינסוף, ולגלות שבעצם
 52 עניינו הוא גילוי, **זֶה נַעֲשֶׂה עַל-**
 53 **יְדֵי הָעֲבוּדָה דִּישְׂרָאֵל** בכלל,
 54 **וּבְפֶרֶט בְּזִמְן הַגְּלוּת** כאשר
 55 העבודה היא מתוך מטרות נפש
 56 להתגבר ולנצח את היצר **(פְּדֻלְמָן**
 57 **סְעִיף ט).**
 58 **וְעַל-פִּי־זֶה יוֹבֵן מַה שְּׁמוֹסִיף**
 59 הרבי הרי"צ **בְּמֶאֱמָר** הנוכר
 60 **שְׁהִירִידָה** של הנשמה האלוקית
 61 למטה, להתלבש בגוף גשמי בעולם
 62 הזה, **היא לְצוּרָה עֲלֵיהָ** לדרגה
 63 גבוהה יותר מכפי שהייתה קודם
 64 הירידה, **שְׁבִזָה מְבָאֵר** במאמר
 65 **(פְּנֹזֶרַךְ לְעֵיל סְעִיף ד)** דָּזָה
 66 **שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה** של בני ישראל
 67 דְּזִמְן הַגְּלוּת יִהְיֶה הַגְּלוּי
 68 דְּלַעֲתִיד-לְבֹא הוא לא רק
 69 הַגְּלוּי דְּהַעֲנִינִים האלוקיים
 70 **שְׁלַמְעֵלָה מִהַשְּׂגָה וּרְאִיָּה**
 71 וההתגלות שלהם היא בדרך רוממות
 72 והבדלה **שְׁמֹשִׁים יְגַלָּה אוֹתָם**

1 **ח) וְצִרִיף לְהִבִּין, הָרִי הַגְּלוּי דְּאוּר־אֵין-סוֹף הַבְּלִי-גְּבוּל,**
 2 **וּמְצִיאוֹת הָעוֹלָמוֹת** המוגבלים ובמיוחד העולם הזה הגשמי - **הֵם שְׁנֵי**
 3 **הַפְּכִים** הסותרים זה לזה, **שְׁלֶכְן** כיוון שהאינסוף והעולמות הם בסתירה
 4 זה לזה **פְּשְׁהִיָּה אוּר־אֵין-סוֹף** הבל-גבול, שהוא למעלה מכל מדידה
 5 והגבלה, **מְמַלָּא אֵת מְקוֹם**
 6 **הַחֲלָל,** וכל ה'חלל' היה מלא בגילוי
 7 אלוקות מבלי כל נתינת מקום למציאות
 8 אחרת **לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר** יכולה
 9 **לְהִיֹּת הַתְּהוּוֹת הָעוֹלָמוֹת** כי
 10 אל מול גילוי האינסוף אין מקום
 11 לשום מציאות אחרת, **וּבְכַדִּי**
 12 **שְׁיִהְיֶה מְקוֹם** שתהיה נתינת מקום
 13 **(ברוחניות, בתוכן העניין) לְעוֹלָמוֹת**
 14 **הַצְּרִיף לְהִיֹּת סְלוֹק הָאוּר** אין-
 15 סוף הצידה, כביכול, שלא יאיר,
 16 **וּמְכִינֵן שְׁהַתְּהוּוֹת דְּמְצִיאוֹת**
 17 **הָעוֹלָמוֹת** והקיום שלהם בתור
 18 עולמות מוגבלים **הִיא דְּוִקָּא**
 19 **מְסֻלֹק** והתעלמות האור **(הַפֶּךְ**
 20 **עֲנִין הַגְּלוּי), הִיאֲךָ אֶפְשָׁר** אין-
 21 **יִתְכַן שְׁהַמְצִיאוֹת דְּעוֹלָמוֹת**
 22 **(וְעַל-אֲחַת-פְּכַמָּה-וּכְפָּה**
 23 **הַמְצִיאוֹת דְּבִשְׁר גְּשָׁמִי** שהיא
 24 מציאות גשמית וחומרית ובכל זאת
 25 עליה מדובר ביעוד "וראו כל בשר
 26 יחדיו כי פי ה' דיבר", כאמור לעיל)
 27 **תְּהִיָּה בְּאוֹפֵן שְׁבַמְצִיאוֹתָהָ**
 28 **יִהְיֶה בָּהּ גְּלוּי אֱלֻקוֹת** שמצד
 29 אחד תישאר בגדרי המציאות שלה,
 30 ומצד שני יהיה בה גילוי של האינסוף
 31 שאין לו גבול?
 32 **וְהַעֲנִין בְּזֶה, דְּמְכִינֵן שְׁבִנְת-**
 33 **הַמְטָרָה** והתכלית של **הַצְמָצוּם**
 34 שהוא אמנם פעולה של העלם והסתר
 35 אבל כוונתה ותכליתה **היא בְּשִׁבְלֵי**
 36 **הַגְּלוּי (כדי שְׁהַגְּלוּי יִהְיֶה גַם**

ח) וְצִרִיף לְהִבִּין, הָרִי הַגְּלוּי דְּאוּר־אֵין-סוֹף
 הַבְּלִי-גְּבוּל, וּמְצִיאוֹת הָעוֹלָמוֹת -
 הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים, שְׁלֶכְן פְּשְׁהִיָּה אוּר־אֵין-סוֹף
 מְמַלָּא אֵת מְקוֹם הַחֲלָל, לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר לְהִיֹּת
 הַתְּהוּוֹת הָעוֹלָמוֹת, וּבְכַדִּי שְׁיִהְיֶה מְקוֹם
 לְעוֹלָמוֹת הַצְּרִיף לְהִיֹּת סְלוֹק הָאוּר, וּמְכִינֵן
 שְׁהַתְּהוּוֹת דְּמְצִיאוֹת הָעוֹלָמוֹת הִיא דְּוִקָּא מְסֻלֹק
 הָאוּר (הַפֶּךְ עֲנִין הַגְּלוּי), הִיאֲךָ אֶפְשָׁר
 שְׁהַמְצִיאוֹת דְּעוֹלָמוֹת (וְעַל-אֲחַת-פְּכַמָּה-וּכְפָּה
 הַמְצִיאוֹת דְּבִשְׁר גְּשָׁמִי) תְּהִיָּה בְּאוֹפֵן
 שְׁבַמְצִיאוֹתָהָ יִהְיֶה בָּהּ גְּלוּי אֱלֻקוֹת. וְהַעֲנִין בְּזֶה,
 דְּמְכִינֵן שְׁבִנְת הַצְמָצוּם הִיא בְּשִׁבְלֵי הַגְּלוּי
 (שְׁהַגְּלוּי יִהְיֶה גַם בְּמְצִיאוֹת הָעוֹלָמוֹת, פְּנֹזֶרַךְ
 לְעֵיל), הָרִי שְׁפִינִימִיּוֹת הַצְמָצוּם [וּבְמִילָא גַם
 הָעוֹלָמוֹת שְׁנֵתְהוּוּ מִהַצְמָצוּם] אֵינוֹ סוֹתֵר לְגַלּוּי,
 וְאֶדְרָבָא, זְהוּ (עֲנִין הַגְּלוּי) עֲנִינוּ הַפְּנִימִי
 דְּהַצְמָצוּם. אֵלָא שְׁבַכְדִּי לְגַלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת
 דְּהַצְמָצוּם, זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דִּישְׂרָאֵל
 וּבְפֶרֶט בְּזִמְן הַגְּלוּת (פְּדֻלְמָן סְעִיף ט).
 וְעַל-פִּי־זֶה יוֹבֵן מַה שְּׁמוֹסִיף בְּמֶאֱמָר
 שְׁהִירִידָה הִיא לְצוּרָה עֲלֵיהָ,
 שְׁבִזָה מְבָאֵר (פְּנֹזֶרַךְ לְעֵיל סְעִיף ד) דָּזָה שְׁעַל-
 יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּזִמְן הַגְּלוּת יִהְיֶה הַגְּלוּי דְּלַעֲתִיד-
 לְבֹא הוּא לֹא רַק הַגְּלוּי דְּהַעֲנִינִים שְׁלַמְעֵלָה
 מִהַשְּׂגָה וּרְאִיָּה (שְׁמֹשִׁים יְגַלָּה אוֹתָם מְצַד זֶה
 שֶׁהוּא מְלֻד), אֵלָא⁵⁹ גַם הַעֲנִינִים דְּהַשְּׂגָה

הוא שהוא בגלוי בכל מקום? וע"פ מ"ש בפנים מובן, שהחידוש ד"וראו כל בשר" הוא שהבשר יראה (לא רק מצד הגילוי דכבוד הוי', אלא גם) מצד הבשר גופא. (59) להעיר מ"ש בההמשך (חגה"פ תש"ט) ספ"ל שהתכלית דירידת הנשמה בגוף הוא "בכדי לחזות בנועם הוי'", ענין הראי". ומבאר שם, דקודם הירידה ה' ראי' באלקות רק בעצם הנשמה, והעל"י שנעשית ע"י הירידה הוא "שגם בחינת הגילוי של הנשמה תבוא לחזות בבחי' ראי' ממש". - הרי שהעל"י דהנשמה שמדובר כאן הוא (רק) שנמשך ענין נעלה יותר שלא ה' בהנשמה קודם הירידה, כי אם (גם)) שאותו הענין שהי' מקודם (ראי') יהי' גם ב"בחינת הגילוי של הנשמה". ומזה מובן עד"ז בהעל"י שע"י הירידה דגלות, שהעל"י היא (לא) (רק) הענינים שמש"י יגלה אותם מצד זה שהוא מלך, שלא היו אפילו בזמן הבית, כי אם גם) שהענינים דהשגה וראי' (שהיו בזמן הבית) יהיו גם מצד המטה, ככפנים.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 מצד זה שהוא מִלֶּךְ המרומם מהעם), אֵלֶּא⁵⁹ גַם הָעֲנִינִים
 2 דְּהַשְׁגָּה וְרֵאִיָּה⁶⁰, שהם אמצעים לקלוט ולתפוס דברים בצורה פנימית
 3 שְׁמִשִּׁיחַ יִגְלֶה אוֹתָם בְּתוֹר רַב⁶¹ מתוך קירוב, שְׁגַם הַגְּלוּי
 4 דְּעֲנִינִים אֵלוֹ הוּא עַל־יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּזִמְן הַגְּלוּת לַמְּרוֹת שֶׁהִיא
 5 עבודה במסירות נפש ומידת הניצחון
 6 מתוך קבלת עול ללא השגה וללא
 7 ראייה, כִּי זֶה שְׁלֻעְתִּיד-לָבֵא
 8 יִהְיֶה "וְרֵאוּ כָּל בְּשָׂר" גו'
 9 מִצַּד הַטָּבַע וְהַתְּכוּנוֹת דְּבִשְׂר
 10 גּוֹפָא עֲצֻמוֹ וְגִילּוֹי הַאֲלוּקוֹת בְּעוֹלָם
 11 יִהְיוּ לְהוֹיֹת דְּבַר טַבְעִי מוּבֵן מֵאִלוֹי,
 12 הוּא דְּוָקָא עַל־יְדֵי שְׁמַגְלִים
 13 הַפְּנִימִית דְּהִירִידָה,
 14 שְׁהִירִידָה הִיא צוּרְךָ עַלְיָה
 15 וְלֵאחֵר שֶׁמִּתְבָּרַר שְׁכַל הִירִידָה וְכַל
 16 הַצְּמֻצוֹם וְכַל הַהֶעֱלַם נוֹעְדוּ בְּעֵצִם
 17 בְּשִׁבְלֵי הַגְּלוּי, אוֹי גַם הָעֲבוּדָה דְּזִמְן
 18 הַגְּלוּת שְׁאִין בַּה הַשְׁגָּה וְאִין בַּה רֵאִיָּה
 19 מֵהוּוֹה הַקְּדָמָה וְהַכְּנָה רֵאִוִּיה לְגִילּוֹי
 20 אֲלוּקוֹת.
 21 (ט) וְהִגָּה עֲנִין זֶה (שְׁהַצְּמֻצוֹם
 22 הוּא בְּשִׁבְלֵי הַגְּלוּי) מִתְּגַלָּה
 23 (בְּעֵקֶר) עַל־יְדֵי הָעֲבוּדָה
 24 דְּזִמְן הַגְּלוּת שֶׁהִיא עֲבוּדָה שֶׁל
 25 מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, כַּמְבוּאָר לְעִיל, וְכַפִּי
 26 שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמְבָאָר.
 27 דְּהִגָּה הִירִידָה דְּגְלוּת, כְּמוֹ
 28 יִירִידַת הַנֶּשֶׁמָה בְּגוֹף, הִיא לְצוּרְךָ
 29 עַלְיָה כְּדִי שֶׁלֵּאחֵר סִיּוֹם הַגְּלוּת
 30 כִּשְׁתַּבּוּא הַגְּאוּלָּה תִּהְיֶה הַתְּעוֹלָה לְמַצַּב
 31 נְעִלָה עוֹד יוֹתֵר מְכַפִּי שֶׁהִיא לְפָנֵי
 32 הַגְּלוּת (בְּדוּגְמַת מַה שְׁהַצְּמֻצוֹם
 33 הוּא בְּשִׁבְלֵי הַגְּלוּי, כַּמְבוּאָר לְעִיל). אֵלֶּא שְׁבַעֲנִין זֶה (הִירִידָה
- דְּגְלוּת) מִתְּנוּסָף חִירוּשׁ מִיּוֹתֵר שֶׁלֵּא קִיִּים בְּעֲנִיין הַצְּמֻצוֹם וְהַגְּלוּי, שְׁגַם
 בְּזִמְן הַגְּלוּת גּוֹפָא עֲצֻמוֹ, בְּעַת הִירִידָה שְׁקוּדָם הַעֲלִיָּה, רוֹאִים
 בְּפוֹעֵל אִיף שְׁהַהֶעֱלַם דְּהַגְּלוּת הַעוֹבְדָה שֶׁלֵּא רוֹאִים אֲלוּקוֹת בּוֹמֵן
 הַגְּלוּת מְעוֹרָר בְּכַנֵּי יִשְׂרָאֵל אֵת כַּח הַמְּסִירוֹת־נֶפֶשׁ לְהַתְּגַבֵּר עַל
 הַהֶעֱלָמוֹת וְהַהִסְתָּרוֹת, כַּפִּי שֶׁמִּמְשִׁיךְ
 וּמִפְרֵט.
 וְהָעֲנִין הוּא כַּמְבָּאָר
 בְּמֵאֲמָר⁶², דְּבִזְמַן הַגְּלוּת
 בְּכַלֵּל, וּבְפִרְט בְּדָרָא דְּעֵקֶבְתָּא
 דְּמִשְׁיחָא, כַּאֲשֶׁר הֶעֱלַם וְהַסְתָּר
 גְּדוֹל עוֹד יוֹתֵר, כַּח הַמְּסִירוֹת־
 נֶפֶשׁ לְהַתְּגַבֵּר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת וְלִקְיִים
 תוֹרָה וּמְצוּוֹת בְּפוֹעֵל הוּא בְּגִילּוֹי
 יוֹתֵר מִבְּזִמְן הַבֵּיִת כַּאֲשֶׁר הִיא
 גִּילּוֹי אֲלוּקוֹת. וּמְבִיא מִשְׁל עַל
 זֶה מִכַּח הַרְצוֹן שְׁבַעֲנִישׁ
 הָאָדָם, שְׁעַם הִיוֹתוֹ כַּח מְקִיף
 שְׁאִינוֹ מִתְּלַבֵּשׁ בְּאֲבָרִים בְּפִנְיִמִית כְּמוֹ
 הַכּוֹחוֹת הַפְּנִימִיִים שֶׁעִירָם הַשְׁכַּל
 וְהַרְגֵשׁ, שְׁלֵכֵן הוּא נִמְצָא בְּכָל
 הָאֲבָרִים בְּאוֹתָהּ מִידָה כִּי הוּא פּוֹעֵל
 בְּדֶרֶךְ 'מְקִיף' מִלְּמַעְלָה וְלֵא
 בְּהַתְּלַבְּשׁוֹת פְּנִימִית כְּמוֹ כּוֹחַ הָרֵאִיָּה
 שֶׁמִּתְּלַבֵּשׁ דּוּקָא בְּעִין וְכוּחַ הַשְּׁמִיעָה
 שֶׁמִּתְּלַבֵּשׁ דּוּקָא בְּאוֹזֵן, מְכַל־מְקוֹם
 עֵקֶר גְּלוּי הַרְצוֹן שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא
 בְּהַעֲקָבִיִּים⁶³, שְׁלֵכֵן נֶקֶל יוֹתֵר
 לְאָדָם לְהַכְּנִיס עֵקֶבוֹ בְּמִים
 רוֹתְחִים, אִף שֶׁהַדְּבַר כְּרוּךְ בְּסַבָּל,
 מְכַמוֹ לְתַת מִים רוֹתְחִים עַל
 רֵאשׁוֹ כִּי הַרְצוֹן מִתְּגַלָּה וּפּוֹעֵל בְּעֵקֶב,
 בּוֹ אִין הַכְּנָה וְהַשְׁגָּה וּבְדֶרֶךְ כָּלֵל
 הַתְּחוּשׁוֹת חֲלוּשׁוֹת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּרֵאשׁ. דְּכְמוֹ־כֵן הוּא גַם בְּצִיּוֹר

60) הענין דהפיכת הצמצום לאור (ע"י שמגלים את כוונת הצמצום, שהוא בשביל הגילוי) הוא הן בנוגע לגילוי אור הבל"ג (כנ"ל בארוכה בפנים), והן בנוגע להגילוי דאור הקו (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצא "שהכלי מתהפך ונעשה ג"כ כמו האור.. ומאיר בזה האור.. כמו שהוא בעצם"). ולכן הן הענין דרא"י (שמצד גילוי אור הבל"ג) והן הענין דהשגה (שמצד גילוי הקו) באים ע"י העבודה בזמן הגלות, שעל ידה נתגלה שכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי. 61) בהמשך תרס"ו שבהערה 49, דנוסף לזה שע"י הצמצום דוקא יהי' לע"ל הגילוי דאוא"ס (שהאיר גם מקודם) גם בעולמות, יהי' גם הגילוי דפנימיות ועצמות אוא"ס שלמעלה גם מהאור שהאיר לפני הצמצום. ויש לומר, דזה שלעתיד יהי' הרא"י באלקות "כמו דבר טבעי ממש" - הו"ע מה שלעתיד יהי' הגילוי דאוא"ס (שהאיר בגילוי גם קודם הצמצום) גם בעולמות; והענינים שלמעלה מרא"י (למעלה מבחינת גילוי) שמישיח יגלה אותם מצד זה שהוא מלך - הוא דוגמת הגילוי דפנימיות ועצמות אוא"ס שלא האיר גם קודם הצמצום. 62) ד"ה אני ישנה בהמשך חגה"פ תש"ט. 63) לכאורה הי' אפ"ל, שהשכל שבראש מעלים על הרצון, משא"כ העקב. אבל ראה לקו"ש ח"ט ע' 75 הערה 30, דמהלשון בתו"א (א, ב) "ובבחינה זו נקרא הרגל ראש" משמע דהעקב (מצד פחיתותו) הוא כלי לבחינת תחילתו. עיי"ש בארוכה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 קוֹמָה' דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל כשהיא נמשלת לדמות של אדם שיש לו גם
 2 'ראש' וגם 'עקב', שְׁפָחַת הַמְסִירוֹת־נַפְשׁ (כַּח בְּלָתִי מוּגָבֵל,
 3 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהַתְּלַבְּשׁוֹת בְּכָל־יָמָיו וְכָל עֵינָיו הוּא לְעִבּוֹד אֶת ה' מֵעַל
 4 וּמֵעֵבֶר לְמַתְחִיב מִצַּד הַשְּׂכַל אוֹ הַרְגֵשׁ שֶׁעַם כָּל מַעֲלָתָם הִרִי הֵם מוּגַבְלִים)
 5 הוּא בְּגִלּוֹי יוֹתֵר בְּאַנְשֵׁים
 6 פְּשׁוּטִים שֶׁבְּדֹרֶךְ כָּלֵל הֵם בְּדוּרְגָה
 7 יוֹתֵר נְמוּכָה (בְּחֵינַת עֲקָבִיִּים)
 8 מִבְּ'בַעֲלֵי מוֹחִין' שֶׁהֵם בְּדֹרֶךְ כָּלֵל
 9 בְּדוּרְגָה יוֹתֵר גְּבוּהָה, אֲבָל כְּשֵׁי שְׂוֹרֶךְ
 10 בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַדָּבָר מֵתַגְלָה בְּאַנְשֵׁים
 11 פְּשׁוּטִים יוֹתֵר מִבְּ'בַעֲלֵי מוֹחִין. וְעַל־
 12 דֶּרֶךְ־זֶה הוּא בְּ'צִיּוֹר קוֹמָה'
 13 דְּכָלְלוֹת כָּל הַדּוֹרוֹת שֵׁשׁ דּוֹרוֹת
 14 נִעְלָמִים שֶׁהֵם בְּדוּגְמַת 'רֹאשׁ' וְיֵשׁ דּוֹרוֹת
 15 נְחֻתִים שֶׁהֵם בְּדוּגְמַת 'עֶקֶב' שְׁעָקָר
 16 גְּלוֹי כַּח הַמְסִירוֹת־נַפְשׁ הוּא
 17 בְּדָרָא דְעֵקֶבְתָּא דְּמִשִּׁיחָא שְׁבו
 18 יֵשׁ יוֹתֵר אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וּפְחוּת 'בַּעֲלֵי
 19 מוֹחִין', וְבוֹ מֵתַגְלָה כּוּחַ הַמְסִירוֹת נֶפֶשׁ
 20 יוֹתֵר מִבְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. דְּהַסְבָּחָה
 21 לְזֶה מָה שֶׁהָעֵלֶם הַגְּלוֹת
 22 מְעוֹרָר וּמַגְלָה כַּח הַמְסִירוֹת־
 23 נַפְשׁ (אֵף שֶׁהָעֵלֶם וְגִלּוֹי הֵם
 24 שְׁנֵי הַפְּכִים וְלִכְאוּרָה לֹא מוּבָן אֵיךְ
 25 הָעֵלֶם וְהַסְתֵּר מִבֵּיא כּוּחוֹת לִידֵי גִלּוֹי)
 26 הוּא מִפְּנֵי שֶׁשְׂרֵשׁ הָעֵלֶם
 27 דְּגִלּוֹת הוּא הָעֵלֶם דְּצִמְצוּם
 28 הַרְאָשׁוֹן, שֶׁפְּנִיתוֹ הוּא בְּשִׁבִיל
 29 הַגִּילּוֹי כִּמְבוּאָר לְעִיל שְׂכַל
 30 הַהֶעֱלָמוֹת נִמְשַׁכּוֹת מֵהָעֵלֶם שֶׁל
 31 הַצִּמְצוּם הַרְאָשׁוֹן, וְכֵן נִתְבָּאָר שֶׁכֵּשֶׁם
 32 שֶׁהָעֵלֶם שֶׁל הַצִּמְצוּם הַרְאָשׁוֹן נֹעֵד
 33 לְאִמִּיתוֹ שֶׁל דָּבָר בְּשִׁבִיל הַגִּילּוֹי, כִּי
 34 הָעֵלֶם שֶׁל יִרְדַת הַנִּשְׁמָה לִמְטָה הוּא
 35 בְּשִׁבִיל הַעֲלִיָּה, וְכִי גַם הָעֵלֶם שֶׁל
 36 הַגְּלוֹת מִטְרָתוֹ וְתַכְלִיתוֹ הוּא הַגִּילּוֹי,
 37 וּמִמֵּילָא אֵין סְתִירָה בְּכֵן שֶׁהָעֵלֶם שֵׁשׁ
 38 עַל הָאֱלוֹקוֹת בְּזִמְנָן הַגְּלוֹת מְעוֹרָר
 39 וּמַגְלָה אֶת כּוּחַ הַמְסִירוֹת נֶפֶשׁ.
 40 וְעַל־יְדֵי הָעִבּוּדָה דְּמִסִּירוֹת־
 41 נַפְשׁ בְּזִמְנָן הַגְּלוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה

מתגלה בפועל ענין התוכן הפנימי דההעלם (דהעלם)
 הגלות, ועד לשרשו ההעלם דצמצום הראשון), שענינו
 ומטרתו ותכליתו הוא בשביל הגלוי.
 יו"ד) ועלפי כל הנ"ל יוכן גם-כן מה שבהעבודה של בני
 ישראל העובדים את ה' דזמן
 הגלות, ובפרט בדרא
 דעקבתא דמשיחא, ישנם שני
 ענינים הנדרשים במיוחד בתקופה
 זו, לימוד פנימיות התורה
 בהבנה והשגה דוקא, וביחד
 עם זה העבודה דמסירות-
 נפש שכל עניינה הוא לעבוד את ה'
 למעלה מטעם ודעת, מעבר למה
 שמתבקש ומתחייב על פי השכל, ואין
 זו סתירה אלא שני הדברים משלימים
 זה את זה. כי בפנימיות התורה
 שתתגלה לעתיד, ישנן שתי
 מדרגות, מה שאפשר יכול
 לבא בהשגה, ועצם פנימיות
 התורה שלמעלה מהשגה
 (ולמעלה גם מראיה) ולעתיד
 לבוא גם זה יתגלה, ומכיון שכל
 הגילויים האלוקים דלעתיד של
 ימות המשיח תלוים במעשינו
 ועבודתנו עכשו⁶⁴ וזו ההכנה
 וההקדמה לגילויים של לעתיד לבוא,
 לכן כעת, בזמן הגלות דורשים
 מכל אחד ואחד שתי
 העבודות האמורות, ההתעסקות
 בלימוד החסידות (מעין
 תורתו של משיח) בהבנה
 והשגה⁶⁵ עד כמה שרק אפשר,
 וביחד עם זה העבודה
 דמסירות-נפש, הרצון,
 למעלה מטעם ודעת, שצלידי שתי עבודות אלו
 יהיה גלוי המשיח בשני
 האופנים ד'רב' (השפעה פנימית,
 ענין ההכנה וההשגה) ו'מלך'
 (השפעה באופן של רוממות, ענין
 ה'מסירות נפש') בקרוב ממש.

64) תניא רפ"ז. 65) וע"פ המבואר לעיל ס"ח ובהערה 60, גם הענינים שמישיח יגלה אותם מצד שהוא רב - באים ע"י העבודה דמס"נ שבזמן הגלות, כי ע"ז דוקא מתגלה שכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי. אבל: זהו (העבודה דמס"נ) בכדי שהגילוי דענינים אלו יהי בעולמות, משא"כ הגילוי דהענינים עצמם שמישיח יגלה בתור רב הוא ע"י העבודה דהבנה והשגה דוקא, מדה כנגד מדה.